

**ROK
S PAPEŽEM FRANTIŠKEM**

**Texty pro společenství manželů
2014**

*„Cesta manželství není jednoduchá,
ale je velmi krásná.“¹*

Na otázku, jakou důležitost dnes má rodina, Svatý otec reagoval:

„Řekl bych, že je důležitá nejenom v evangelizaci nového světa. Rodina je důležitá a je nezbytná pro přežití lidstva. Nebude-li existovat rodina, přežití lidské kultury bude ohroženo. Rodina je základem, ať se nám to líbí či nikoliv.“²

---

¹ Z proslovu Svatého otce pro Papežskou radu pro rodinu u příležitosti Pouti rodin do Říma 26. - 27. 10. 2013.

² Papež František: Rodina je základem, ať se nám to líbí či nikoliv. RADIOVATICANA. Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [online]. © 2003-2013, datum publikování 29. 7. 2013, [cit. 2013-12-10], přeložila Jana Gruberová. Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=18636>>.

OBSAH

ÚVOD

LEDEN

Rodino, prožívej radost z víry I. 6

ÚNOR

Víra jako paměť' 8

BŘEZEN

Rodino, prožívej radost z víry II..... 11

DUBEN

Je důležité, aby si rodiče hráli se svými dětmi..... 13

KVĚTEN

Společná modlitba upevňuje rodinný život 15

ČERVEN

Rodina sílí modlitbou I. 18

ZÁŘÍ

Rodina sílí modlitbou II..... 20

ŘÍJEN

Bohorodička je vzor ve víře, lásce a dokonalém spojení s Kristem 22

LISTOPAD

O společenství v duchovních dobrech 25

PROSINEC

Dovolit Pánu, aby nás potkal..... 29

PŘÍLOHA 1

Rozhovor s papežem Františkem..... 32

PŘÍLOHA 2

Pastýřský list Advent 2013 54

S případnými dotazy, nebo podněty k textům se můžete obracet na M. Řezníčkovou (reznickova@arcibol.cz) nebo na L. Cmarovou (cmarova@rcibol.cz)

ÚVOD

Milí manželé,

do rukou se Vám dostávají texty s náměty pro schůzky manželských společenství.

Pro rok 2014 jsme vybrali jako námět promluvy papeže Františka, které zveřejnilo české vysílání radia Vatikán. Najdete zpracovaná setkání pro deset měsíců v roce, úmyslně jsou vynechány měsíce prázdnin, kdy se většina manželských společenství neseťkává.

U každého měsíce je uveden i odkaz, na kterém najdete celé promluvy papeže Františka, jak byly uveřejněny.

U jednotlivých promluv jsou uvedeny otázky, které jsou určeny pro Vaše další zamyšlení nad textem. Je na Vás, jak budete k otázkám přistupovat. Najdete zde otázky pro celé společenství, nebo pro manželskou dvojici, nebo pro každého osobně.

Pod otázkami najdete impulzy k modlitbě vlastními slovy a také již zformulovanou modlitbu, kterou se můžete pomodlit všichni společně. Pro bohatší práci s textem můžete využít i materiály v příloze. Je na Vás a Vaší spolupráci s Duchem svatým, jak k podnětům přistoupíte, co bude pro Vaše společenství nejbližší a přínosné. Texty jsou nabídkou, kterou můžete použít bez úprav, nebo je můžete obměnit a doplnit tak, jak bude pro Vaše společenství nejlepší.

Pokud se budete chtít seznámit s postavou papeže Františka blížeji, můžete si přečíst obsáhlý rozhovor s ním pro Časopis italských jezuitů *Civiltà Cattolica*, ve kterém se dozvíte, jakou literaturu, filmy a hudbu má papež František rád, proč mu církev připomíná polní nemocnici, či jak se nejraději modlí. Najdete tam ale i další zajímavé podněty. Celý rozhovor najdete v příloze, kde jsou umístěny další materiály, které vám mají pomoci k vaší práci s těmito skripty.

V tomto roce bude i církev věnovat zvláštní pozornost rodině, jednak proto, že si připomeneme dvacáté výročí Roku rodiny vyhlášeného Organizací spojených národů, ale i proto, že bez uzdravení rodiny nemůžeme očekávat zlepšení situace ve společnosti, jejíž jsme součástí.

Přejeme každé rodině, i rodinným společenství, aby nacházely podněty pro jejich dobrý osobní život z víry i pro dělení se s dobry, které jsme dostali od Boha, s druhými.

Požehnaný rok 2014 Vám i Vaším blízkým přejí

pracovníci pastoračního Centra pro rodinný život v Olomouci

LEDEN

Rodino, prožívej radost z víry I.

Z promluvy papeže Františka na setkání rodin 26. - 27. 10. 2013, nám. sv. Petra

„Chtěli jste, aby toto setkání mělo motto „Rodino, prožívej radost víry“. Ptejme se tedy: jak je možné žít dnes radost víry v rodině. Je možné žít tuto radost nebo ne?

Z evangelia sv. Matouše (Mt 11,28) nám přichází vstříc toto slovo: „Pojďte ke mně, všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím“. Život je často namáhavý. Práce je úmorná, hledání práce je úmorné. Avšak tu největší tíží v životě působí nedostatek lásky. Nedostat úsměv, nedojít přijetí, způsobuje těžkost. Je mlčení, které tíží, někdy i v rodině, mezi manželi, mezi rodiči a dětmi, mezi sourozenci. I námaha je bez lásky mnohem tíživější. Myslím na opuštěné staré lidi, na rodiny, které se souží, protože se jim nedostává pomoci v péči o ty, kteří potřebují zvláštní starostlivost. „Pojďte ke mně všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi“, říká Ježíš.

Drahé rodiny, Pán zná vaše námahy: zná je. A zná tíží našich životů. Pán však zná také naši hlubokou touhu dojít radosti občerstvení! Pamatujete? Ježíš řekl: „Aby se vaše radost naplnila“ (Jan 15,11). Ježíš chce, aby se naše radost naplnila! Řekl to apoštolům a opakuje to dnes nám. Ježíšova slova: Pojďte ke mně, všechny rodiny světa, a já vás občerstvím, aby se vaše radost naplnila. Tato Ježíšova slova neste domů, neste je v srdci, dělte se o ně v rodině. Zvou nás, abychom šli za Ním, abychom se vzájemně obdarovávali radostí ...

...Rodina, aby mohla prospívat, musí nutně užívat tři slova. Chci je zopakovat. Tři slova: dovol, děkuji a promiň. To jsou tři klíčová slova! Žádejme o dovolení, abychom v rodině nepůsobili potíže: „Smím udělat toto? Nebude ti to vadit?“ Děkujme, děkujme z lásky! Řekni, kolikrát denně děkuješ svojí manželce a svému manželovi? Kolik dní projde bez poděkování, bez vyslovení slůvka díky? A poslední je omluva. Všichni chybujeme a někdy se v rodině a v manželství někdo urazí a někdy – jak se říká – létají talíře! Říkají se silná slova. Poslyšte však tuto radu: nikdy neskončete den, aniž byste se smířili. Pokoj se v rodině denně obnovuje! Nevymlouvat se a říci: promiňte mi; a začíná se znovu. Dovol, děkuji, promiň. Užívejme tato tři slova v rodině. Odpouštějme každý den!³

---

³ Papež František: *Rodino, prožívej radost z víry*. RADIOVATICANA. Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [online]. © 2003-2013, datum publikování 26. 10. 2013, [cit. 2013-12-10], přeložil Milan Glaser.

Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=19027>>.

Otázky k zamyšlení

1) Jak se radost z víry konkrétně projevuje v mém životě? Zažil jsem radost a pocit úlevy z toho, že mi Bůh pomáhá v každodenních těžkostech, které jsem mu svěřil?

Vzpomeňte si, co vám v poslední době udělalo v rodině radost a pokud můžete, podělte se o tuto radost s ostatními.

2) Věříme tomu, že Ježíš zná důvěrně naši tíhu? Že ví, co tíží naši rodinu? Svěřuji se Bohu v modlitbě s konkrétními situacemi, s nimiž se naše rodina potýká?

Proberte společně jak na tom každý z vás je, co se vám daří, a co ne. Pokud se vám to nedaří, přemýšlejte o tom, proč. Co, nebo kdo, vám v tom brání?

3) Jak často užívám vůči svému manželovi/lce slova: „dovol“, „děkuji“, „promiň“?

Je to tak, jak to dělám, dobře, nebo je potřeba to změnit?

4) Které z těch tří slov užívám nejméně a proč? Promluvte si o tom spolu ve dvojici a zeptejte se, jak to vidí a cítí ten druhý. Které slovo mu ode mne chybí? Pokud chcete, popovídejte si o tom i společně ve společenství. (Doporučujeme při společném sdílení mluvit více o tom, co vidím špatně u sebe, než u toho druhého, a co bych chtěl/a změnit u sebe).

Modlitba vlastními slovy:

Ve své společné modlitbě poděkujte za radosti, které jste mohli v rodině zažít, svěřte mu co vás tíží a poproste o pomoc v tom, co případně ve vaší komunikaci potřebuje nápravu.

Společná modlitba

Pane Ježíši, děkujeme Ti za to, že nám nabízíš radost z života s Tebou. Děkujeme Ti, že za Tebou můžeme přijít nejen se svými starostmi a obtížemi, ale že se s Tebou můžeme také dělit o naše radosti.

Prosíme, abychom za Tebou rádi přicházeli a abychom čerpali Tvou radost, kterou nám nikdo nemůže vzít. Dej, ať jsme dobrým příkladem dětem a také všem, kteří v Tebe nevěří. Ať se ptají po důvodech naší radosti.

Prosíme také za dobrou komunikaci v našem manželství. Ať nás od sebe nevzdaluje přílišné mlčení. Ať máme k sobě ve všem důvěru a ať máme odvahu svěřovat se jeden druhému. Ať v naší rodině nechybí slova vděčnosti, útěchy i prosby za odpuštění.

Amen.

ÚNOR

Víra jako paměť

... „Když čtu tento úryvek evangelia⁴, rád přemýšlím o tom, že mladí lidé – Josef a Maria, a také Dítě, dělají všechno, co přikazuje Zákon. Svätý Lukáš to říká celkem čtyřikrát – jak je nařízeno v Zákonu Páně. Mladí lidé poslouchají Zákon! Ale dva staří působí rozruch. Simeon si v ten okamžik vymyslí vlastní liturgii a chválí Boha svými chválami. A stařenka Anna zase jde a roznáší řeči – káže svou výřečností a všem říká: Pohleďte na něj! Jak jsou tito dva staří lidé svobodní – třikrát se o nich říká, že je vede Duch svätý. Mladé vede Zákon, staré Duch svätý. Hleďte si starých lidí, kteří mají uvnitř tohoto ducha, naslouchejte jim!“⁵

.... „Před ikonou Uvedení Páně do chrámu. Je to opravdu nádherná ikona. Rozjímejme ji a přijme od ní pomoc. Jako vy všichni jsou i její protagonisté na cestě: Maria a Josef se vydali na pouť do Jeruzaléma v poslušnosti Pánovu zákonu. Také stařec Simeon a prorokyně Anna rovněž vysokého věku přijdou do chrámu pohnuti Duchem svätým. Scéna nám ukazuje setkání třech generací: Simeon nese na rukou dítě Ježíše, ve kterém rozpoznává Mesiáše, a Anna je znázorněna, jak velebí Boha a zvěstuje spásu těm, kdo očekávali vykoupení Izraele. Tito dva starci představují víru jako paměť. Ptám se vás však: „Nasloucháte prarodičům“ Otevíráte svoje srdce paměti, kterou nám podávají prarodiče? Prarodiče nesou moudrost rodiny, jsou moudrostí lidu. A lid, který nenaslouchá prarodičům, je lid, který umírá“ Naslouchat tedy prarodičům! Maria a Josef tvoří Rodinu posvěcenou přítomností Ježíše, který je naplněním všech příslibů. Každá rodina jako ta Nazaretská je začleněna do dějin lidu a nemůže existovat bez předešlých generací. A proto dnes máme prarodiče! A děti. Děti se učí od prarodičů, od předešlé generace.“⁶

---

⁴ Text z Písma na Svátek Uvedení do chrámu, lidově Hromnice viz. Lk 2, 21-40

⁵ Papež František: *Je důležité, aby si rodiče hráli se svými dětmi*. RADIOVATICANA. Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [online]. © 2003-2013, datum publikování 26. 10. 2013, [cit. 2013-12-10], přeložila Jana Gruberová. Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=19026>>.

⁶ Papež František: *Rodino, prožívej radost z víry*. RADIOVATICANA. Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [online]. © 2003-2013, datum publikování 26. 10. 2013, [cit. 2013-12-10], přeložil Milan Glaser. Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=19027>>.

Otázky k zamyšlení

- 1) Jak se nám daří v naší rodině naslouchat našim rodičům? Co se nám daří a co je pro nás naopak obtížné? Můžeme na tom my sami změnit něco k dobrému? Pokud ano, tak co konkrétně?
- 2) Jak vnímám poslušnost? Čím je pro mne a mou rodinu Zákon Božích přikázání? Pomáhají nám, nebo spíše nás v dnešní době svazují?
- 3) Vybavím se ve své rodině někoho, kdo je pro mne velkým lidským příkladem dobrého života z víry? Povězte si mezi sebou o těchto lidech a povídejte o nich i svým dětem.

Modlitba vlastními slovy:

Poděkujte Pánu za to, že vaši rodinu provází a děkujte mu i za ty, kteří ve vaší rodině byli dárči pokoje a víry. Proste, abyste mohli být pro své děti dobrými průvodci na jejich cestě za Kristem.

Modlitba Svatého Otce Jana Pavla II. za rodinu

Bože,

od něhož pochází každé otcovství na nebi i na zemi,

Otče, který jsi Lásky a život, učiň, aby se každá lidská rodina na zemi stala skrze tvého Syna Ježíše Krista zrozeného z ženy a skrze Ducha Svatého pramenem Boží lásky, skutečným chrámem života a lásky pro generace, které se neustále obnovují.

Učiň, aby tvá milost vedla myšlenky i skutky manželů k dobru jejich rodin i všech rodin na celém světě.

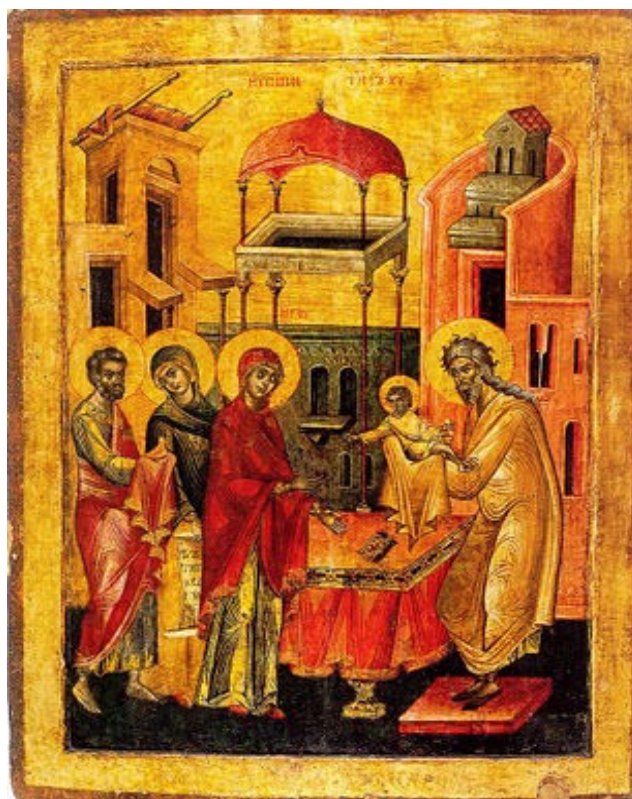
Učiň, aby mladé generace našly v rodině silnou podporu pro své lidství a růst v pravdě a lásce.

Učiň, aby láska, posílená milostí svátosti manželství, byla silnější než každá slabost a každá krize, kterými někdy naše rodiny procházejí.

A konečně, na přímluvu Svaté rodiny z Nazareta, dej, aby církev v rodině a prostřednictvím rodiny mohla plodně naplnit své poslání uprostřed všech národů země.

Skrze Krista, našeho Pána, který je Cesta, Pravda a Život na věky věků.

Amen.

BŘEZEN

Rodino, proživej radost z víry II.

Z promluvy papeže Františka při setkání rodin 27. 10. 2013, nám. sv. Petra

„Kdo uzavírá svátostný sňatek, říká: „Slibuji, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost, že tě nikdy neopustím a že s tebou ponesu všechno dobré i zlé až do smrti.“ Snoubenci v té chvíli nevědí, co se stane, nevědí jaké radosti a jaké bolesti je čekají. Vydávají se jako Abraham na společnou cestu. A to je manželství! Vdat se na společnou cestu, ruku v ruce, a přitom se svěřit do velkých rukou Páně. Ruku v ruce, vždy a po celý život! A nedat šanci provizorní kultuře⁷, která krájí náš život na kousky!

S touto důvěrou ve věrnost Boží čelit všemu, beze strachu, zodpovědně. Křesťanští manželé nejsou naivní, znají problémy a protivenství života. Nemají však strach vzít na sebe svoji odpovědnost před Bohem a společností, aniž by utíkali nebo se izolovali či zříkali poslání založit rodinu a přivést na svět děti. – Ale dnes je to těžké, otče... Jistě, je to těžké. Je zapotřebí milosti a milost nám dává svátost! Svátosti nejsou životní dekorací! Ó jak krásná svatba, krásný obřad, krásná slavnost... Toto však není svátost, to není svátostná milost. To je pouhá dekorace! A milost není na ozdobu života, nýbrž k tomu, aby nám dala sílu pro život, učinila nás odvážnými, abychom mohli jít dál! Nikdy se tedy neizolovat, vždycky spolu. Křesťané si udělují svátost manželství, protože si uvědomují, že ji potřebují. Potřebují ji, aby byli sjednoceni a plnili poslání rodičů. „V dobrém i ve zlém až do smrti.“ Tak to říkají manželé ve svátosti manželství, během níž se modlí společně i s celým společenstvím. Proč? Protože se to tak dělá? Nikoli. Činí tak, protože to potřebují na dlouhou cestu, kterou se mají společně ubírat. Dlouhou cestu, nikoli po kouskách, ale nastálo. A potřebují pomoc Ježíše, aby kráčeli s důvěrou, aby se denně vzájemně přijímali a každý den si odpouštěli! A toto je důležité: umět si v rodinách odpouštět, protože všichni máme nedostatky, všichni! Někdy děláme nedobré věci, které druhým ubližují. Je třeba mít odvahu žádat omluvu, když v rodině chybujeme ...

V životě zakouší rodina mnoho krásných momentů: odpočinek, společný oběd, vycházka do parku, návštěva u prarodičů, návštěva u nemocného... Chybí-li však láska, chybí radost, chybí slavnost. A lásku nám vždycky dává Ježíš: On je nevyčerpatelný pramen. On nám ve svátosti dává svoje Slovo, dává nám Chléb života, aby se naše radost naplnila.

---

⁷ Náhrazková, je časově omezená tj. bez kořenů a předpokládaného pokračování, jen pro tuto omezenou chvíli, místo něčeho co se nyní nedostává a chybí, připadá to moc náročné

Drahé rodiny, také vy jste součástí Božího lidu. S radostí jděte spolu s tímto lidem. Zůstávejte stále spojené s Ježíšem a svým svědectví Jej přinášejte všem. Děkuji vám, že jste přišly. Společně přijměme za své slova svatého Petra, která nám dávají sílu a dají sílu pro těžké chvíle: „Pane, ke komu bychom šli. Ty máš slova věčného života“ (Jan 6,68). Žijte s Kristovou milostí radost víry!⁸

Otázky k zamyšlení

- 1) Co se vám vybaví, když si vzpomenete na svou svatbu?
Jaká to byla slavnost? Na co rád/a vzpomínám?
- 2) Jak dnes vnímám sílu svátosti manželství v mém životě? V čem konkrétním mi svátost manželství pomohla, pomáhá? Můžeš se o něco z toho podělit s ostatními?
- 3) Jakou zkušenost mám s odpouštěním? Dokážu poprosit o odpuštění? A naopak: dokážu přijmout prosbu toho druhého o odpuštění?

Modlitba vlastními slovy:

Ve společné modlitbě chvalte Boha za to, v čem vás svátost manželství posiluje. Poproste za to, co se vám nedostává, a poděkujte za všechno dobré, co vám vaši rodiče, prarodiče, zprostředkovali.

Modlitba manželů

Bože, ustanovil jsi manželství, abychom jím udržovali život lidského pokolení, vzájemně si pomáhali a radovali se ze své lásky. Prosíme tě tedy, ať spolu opravdu žijeme v lásce, trpělivosti a pokoji a zachováme si věrnost. Posiluj nás, abychom své děti vychovali ve víře a v kázni a aby jim byl náš manželský vztah dobrým příkladem pro život. Pomáhej nám snášet trpělivě nesnáze života. Žehnej našim úmyslům a pracím. Pomáhej nám, ať ve všem dobrém i zlém stojíme při sobě a spolu kráčíme cestou k nebi.⁹

⁸ Papež František: *Rodino, proživej radost z víry*. RADIOVATICANA. Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [online]. © 2003-2013, datum publikování 26. 10. 2013, [cit. 2013-12-10], přeložil Milan Glaser.

Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=19027>>.

⁹ *Kancionál, společný zpěvník českých a moravských diecézí, č. 053.*

DUBEN

Je důležité, aby si rodiče hráli se svými dětmi

„Rodina je společenstvím života se svébytnou soudržností. Jak napsal bl. Jan Pavel II. v apoštolské exhortaci *Familiaris consortio*, rodina není součtem osob, které ji utvářejí, nýbrž je jejich společenstvím. (viz 17,18). A společenství je více než součet. A jako taková musí být uznávána, zejména dnes, kdy převažuje obrana individuálních práv.“ Rodina se zakládá na manželství, které je první svátostí lidství, pokračoval Svatý otec. „V manželství se člověk plně, bezvýhradně a nezištně vydává, aby sdílel dary anebo se jich vzdával v důvěře v Boží prozřetelnost. Této zkušenosti se mohou dnešní mladí lidé naučit od svých rodičů a prarodičů. Je to zakoušení víry v Boha, vzájemné důvěry, hluboké svobody a svatosti. Svatost předpokládá, že člověk vydává sám sebe v každodenní věrnosti a oběti.“ V manželství nechybí problémy, dodal papež František. Je nutné mladé manžele vybídnout, aby nikdy neskončili den bez usmíření.

„Usmířením, které nastává po hádce, nepochopení, skryté žárlivosti nebo i hříchu, se obnovuje svátost manželství. Usmíření rodině dodává jednotu. Je třeba to mladým lidem říci. Cesta manželství není jednoduchá, ale je velmi krásná.“ ... „Když zpovídám mladého muže nebo ženu, kteří žijí v manželství, nebo když se řeč dostane na děti, vždy se zeptám: Kolik máte dětí? Odpovídají mi a asi čekají, že další otázka bude směřovat někam jinam. Ale já vždy položím druhou otázku: Řekněte mi, paní, pane, hrajete si se svými dětmi? Prosím, Otče?, reaguji. Ptám se, jestli svým dětem věnujete čas a jestli si s nimi hrajete... Víte, odpovídají mi muži, když ráno vycházím z domu, ještě spí, a když se večer vrátím, už jsou v posteli... Je ale velmi důležité, aby tatínkové a maminky s dětmi „ztráceli čas“, aby si s nimi hráli.“ ... Skutečně křesťanské rodiny lze rozpoznat podle věrnosti, trpělivosti, otevřenosti životu a úcty ke stáří... Tajemstvím toho všeho je Ježíšova přítomnost v rodině. Předkládejme tedy všem lidem – v úctě, avšak s odvahou – krásu manželství a rodiny, kterou ozařuje evangelium. Přistupujme proto pozorně a s láskou k rodinám, které prožívají obtíže a z mnoha důvodů trpí, k rodinám v krizi a k rozvedeným manželům. Všem těmto lidem chceme být nablízku a hlásat jim toto evangelium rodiny a její krásy“.¹⁰

---

¹⁰ Papež František: *Je důležité, aby si rodiče hráli se svými dětmi*. RADIOVATICANA. Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [online]. © 2003-2013, datum publikování 26. 10. 2013, [cit. 2013-12-10], přeložila Jana Gruberová. Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=19026>>.

Otázky k zamyšlení

- 1) Jak mi zní věta: „V manželství se člověk plně, bezvýhradně a nezištně vydává, aby sdílel dary anebo se jich vzdával v důvěře v Boží prozřetelnost.“?
- 2) Napadá tě příklad toho, čím jste se ty, tvůj manžel/ka, nebo vaše děti vzájemně obdarovali?
- 3) Zažil/a jsi, že bylo pro tebe a tvou rodinu dobře, když ses něčeho vzdal? Můžeš se o to podělit s ostatními?

Modlitba vlastními slovy:

Poděkujte za to, co můžete pro svou rodinu dělat, jak se vám o ni daří starat i za čas, který můžete strávit se svými dětmi. Proste za sebe, když své rodině ubližujete i za rodiny, které prožívají nejrůznější problémy i za ty, jejich manželství se rozpadlo.

Modlitba podle slov papeže Františka

Pane, pomáhej nám v tom, abychom s dětmi „ztráceli čas“ a hráli si s nimi. Dej ať dokážeme rozpoznávat naše obdarování a sloužit jimi ostatním v naší rodině a ať ti důvěřujeme, když se vzdáváme něčeho ve prospěch naší rodiny. Pomáhej nám, ať je u nás doma dostatek věrnosti, trpělivosti, otevřenosti životu a úcty ke stáří. Buď při rodinách, které prožívají obtíže a z mnoha důvodů trpí, buď oporou rodinám v krizi a k rozvedeným manželům. Pomoz i nám ať jsme všem těmto lidem nablízku a můžeme svědčit sobě i jim o evangeliu rodiny a její kráse, která má svůj zdroj v Kristu.

KVĚTEN

Společná modlitba upevňuje rodinný život

Dnes, prvního května¹¹, si připomínáme sv. Josefa – dělníka a začínáme měsíc, který je tradičně zasvěcen Matce Boží. Chtěl bych se tedy na tomto našem setkání pozastavit u těchto dvou tak důležitých postav v Ježíšově životě, v životě církve i v našem životě dvěma krátkými myšlenkami. První bude o práci a druhá o kontemplaci Ježíše.

1. V evangeliu sv. Matouše se v souvislosti s Ježíšovým návratem do rodné obce, Nazaretu, kde promlouvá v synagoze, zdůrazňuje podiv krajanů nad Jeho moudrostí a otázka, kterou si kladou: „Copak to není syn tesařův?“ (13,55). Ježíš vstupuje do našich dějin, přichází mezi nás, narodil se z Panny Marie působením Božím, ale za přítomnosti svatého Josefa, zákonného otce, který jej opatruje a také jej učí svému řemeslu v Nazaretské dílně, sdílí s ním závazky, námahy, zadostiučinění a také každodenní těžkosti.

To nám ukazuje důstojnost a význam práce. Kniha Genesis vypráví, jak Bůh stvořil muže a ženu, svěřil jim poslání naplnit zem a podmanit si ji, což neznamena ji vykořisťovat, nýbrž obdělávat a chránit, pečovat o ni svou vlastní prací (srov. *Gen*1,28; 2,15). Práce je základním prvkem důstojnosti člověka. Práce nás obrazně řečeno „pomazává“ důstojností, naplňuje nás důstojností, připodobňuje nás Bohu, který pracoval, pracuje a je neustále činný (srov. *Jan* 5,17); dává nám schopnost uživit sebe, svoji rodinu a přispívat k růstu svojí vlasti. Tady myslím na těžkosti, na které dnes v různých zemích naráží svět práce a podnikání. Myslím zvláště na ty, kteří jsou nezaměstnaní ... Především bych však rád řekl, aby neztráceli naději. ... Nemějte strach ze závazků a obětí, nestrachujte se o budoucnost a mějte živou naději: na obzoru je stále světlo....

2. Naznačím druhou myšlenku. Jediným společným středem pozornosti svatého Josefa a Panny Marie v tichu jejich každodenní činnosti je Ježíš. S nasazením a něhou doprovázejí a pečují o růst Syna Božího, který se pro nás stal člověkem, a přemýšlejí o všem, co se děje. V evangeliu zdůrazňuje svatý Lukáš dvakrát Mariin postoj, jenž byl vlastní také svatému Josefovi: „všechno uchovávala ve svém srdci a rozvažovala o tom“¹². Abychom se naučili naslouchat Pánu, je třeba se naučit jej také kontemplotvat, rozjímat, vnímat jeho nepřetržitou přítomnost ve svém životě. Je třeba se zastavit a rozmlouvat s Ním, dát Mu prostor modlitbou... Každý z nás měl by se ptát: jaký prostor dávám Pánu?

---

¹¹ Evangelium z 1. května je pod tímto odkazem: *Mt* 13, 53-55

¹² *Lk* 2,19.51

Zastavím se k rozhovoru s Ním? Již od malička nás rodiče učili začínat a končit den modlitbou, vedli nás, abychom vnímali, že nás provází přátelství a láska Boží. Vzpomínejme častěji na Pána během dne!

V tomto měsíci květnu bych rád poukázal na důležitost a krásu modlitby svatého růžence. Odříkáváním Zdrávasů jsme přiváděni ke kontemplaci Ježíšových tajemství a rozjímání ústředních momentů Jeho života, aby byl On - stejně jako pro Pannu Marii a svatého Josefa - středem našeho myšlení, naší pozornosti a našeho jednání. Bylo by krásné, kdyby se zvláště v tomto měsíci máji v rodinách, mezi přáteli a ve farnosti společně recitoval svatý růženec nebo nějaká modlitba k Ježíši a Panně Marii! Modlitba konaná společně je drahocenný moment, který upevňuje rodinný život a přátelství! Naučme se více modlit v rodině, a jakožto rodina!¹³

Otázky k zamyšlení

- 1) Čím je pro mne moje práce? Beru ji jako prostředek k oslavě Boží? Stává se moje práce modlitbou a prostředkem k vlastnímu posvěcení? Připodobňuje mne mému Stvořiteli, nebo je to u mne úplně jinak?
- 2) Je středem naší pozornosti a péče v rodině Ježíš? Nestává se mi, že hlavní místo Ježíše v našem životě obsadí děti, nebo práce, ke škodě obojího? Snažím se dávat Bohu první místo před vším ostatním? Zvu Boha do naší rodiny? Můžete se podělit o nějaké zkušenosti?
- 3) Řekněte druhým, jak prožíváte společnou modlitbu v rodině. Jak se mění/měnily způsoby Vaší modlitby v rodině v souvislosti se změnami v rodině (příchod nového dítěte, dospívání dětí, ...)?

---

¹³ Papež František: *Společná modlitba upevňuje rodinný život*. RADIOVATICANA. Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [online]. © 2003-2013, datum publikování 26. 10. 2013, [cit. 2013-12-10], přeložil Milan Glaser.

Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=18216>>.

Modlitba vlastními slovy:

Obraťte se s prosbou na svatého Josefa a Pannu Marii, aby vás učili zachovávat věrnost každodenním závazkům, žít svou víru v každodenních skutcích, dávat více prostoru Pánu ve svém životě a prodlévat v rozjímání Jeho tváře.

Společná modlitba

Bože, Tys poslal na svět svého Syna, aby se stal člověkem a poznal radosti a obtíže života lidské rodiny. Shlédni na rodinu, která prosí a tvé požehnání. Ochraňuj ji a posiluj svou pomocí. Dávej jí vše, co potřebuje, a naplň ji duchem svornosti. Ať žije ve spojení s Kristem a vydává mu ve světě svědectví. Neboť on žije a kraluje na věk věků. Amen.¹⁴

Desátek růžence za rodiny

Pomodleme se desátek růžence za rodiny. Do každého Zdrávasu přidejte po jménu Ježíš následující prosby a pak pokračujte v modlitbě do konce.

1. Pomoz nám, Maria, v křesťanské výchově našich dětí.
2. Prosíme Tě za všechny nezaměstnané, kteří nemůžou uživit rodinu.
3. Prosíme Tě, Maria, přimlouvej se za naši rodinu, ať je v ní Ježíš středem pozornosti.
4. Prosíme Tě, Maria, za víru v naší rodině.
5. Prosíme Tě, Maria, ať přinášíme svědectví o Ježíši mezi nevěřící, s nimiž se setkáváme.
6. Prosíme Tě, Maria, za vzdělání našich dětí.
7. Prosíme Tě, Maria, za všechny nenarozené děti.
8. Prosíme Tě, Maria, za všechny děti, které vyrůstají v dětských domovech.
9. Prosíme Tě, Maria, za naše rodiče, ať nám dokáží předávat svou moudrost a životní zkušenosti.
10. Prosíme Tě, Maria, za všechny zemřelé v naší rodině.

---

¹⁴ HRDLIČKA, J. *Rodina se modlí, Praha: nakladatelství Zvon, 1994. str. 67.*

ČERVEN

Rodina sílí modlitbou I.

„Čtení této neděle¹⁵ nás vybízí rozjímat některé zásadní charakteristiky křesťanské rodiny. První je rodina, která se modlí. Evangelní pasáž (Lk 18,9-14) zdůrazňuje dva způsoby modlitby: falešný způsob farizeje a autentický způsob modlitby celníka.

Farizej se cítí být spravedlivý. Má za to, že je v pořádku, nadýmá se, a soudí druhé z výše svého piedestalu. Naproti tomu celník neplýtvá slovy. Jeho modlitba je skromná, umírněná a proniknutá vědomím vlastní nehodnosti, vlastní ubohosti. Tento muž cítí, že potřebuje Boží odpuštění, Boží milosrdenství. Modlitba celníka je modlitbou chudého, je to modlitba milá Bohu, která, jak praví první čtení, „proniká oblaka“ (Sir 35,20), zatímco farizeova modlitba je obtížena samolibostí.

Chci se vás zeptat, drahé rodiny: modlíte se někdy v rodině? Někdo ano, to vím. Avšak mnozí mi řeknou: ale jak? Přece stejně jako ten celník, to je jasné: pokorně a před Bohem. Každý na sebe pokorně nechá spočinout Pánův pohled a prosí Jeho dobrotu, aby přišla k nám. A jak v rodině? Zdá se totiž, že modlitba je osobní záležitost a navíc v rodině nikdy není dost příhodného času a klidu ... Ano, to je pravda, ale je také otázkou pokory, uznat, že potřebujeme Boha jako celník. Všechny rodiny potřebují Boha, všechny! Potřebují Jeho pomoc, Jeho sílu, Jeho požehnání, Jeho milosrdenství, Jeho odpuštění. A k tomu je zapotřebí jednoduchosti. K modlitbě v rodině je nezbytná prostota. Společná modlitba „Otče náš“ u stolu je snadná. I modlitba růžence v rodině je velmi krásná a dodá spoustu síly! A také modlitba za sebe navzájem! Manžela za manželku, manželky za manžela, obou za děti, dětí za rodiče, za prarodiče... Modlit se za sebe navzájem. To je modlitba v rodině a modlitba činí rodinu silnou.¹⁶

Doporučujeme si k tématu modlitby přečíst také v příloze Pastýřský list Advent 2013¹⁷ od arcibiskupa Jana Graubnera a zaměřit se v něm na pasáže o modlitbě.

---

¹⁵ Papež rozebírá čtení z 30. neděle v mezidobí liturgický rok C: Sir 35,12-14; Žl 33/34,3; 2Tim 4,6-8; Lk 18,9-14.

¹⁶ Papež František: *Rodina sílí modlitbou*. RADIOVATICANA. Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [online]. © 2003-2013, datum publikování 27. 10. 2013, [cit. 2013-12-10], přeložil Milan Glaser. Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=19029>>.

¹⁷ Příloha 1.

Otázky k zamyšlení

- 1) Co se vám v modlitbě ve vaší rodině osvědčilo? Podělte se navzájem.
- 2) Sdělte si, co pomáhá a co naopak brání v modlitbě ve vaší rodině. Co mohu říci o naší modlitbě v rodině? Co je dobré a co chci přidat, změnit?
- 3) Jaký je poměr mezi osobní modlitbou každého z manželů a mezi společnou modlitbou manželů (rodiny)? Budujeme obojí?
- 4) Mezi manželi ve dvojicích se zamyslete, jestli nyní máte ve své rodině vhodný způsob společného otevírání se Bohu. Je pro vás vaše modlitba zdrojem, ze kterého můžete opravdu čerpat posilu a naději, nebo je pro vás spíše povinností? Jak se můžete lépe přiblížit k prameni, ke Kristu? Inspiraci hledejte v textu pro tento měsíc.

Modlitba vlastními slovy:

Ve společné modlitbě poděkujte za Boží trpělivost, která nás znovu a znovu přivádí k modlitbě jako k prameni života pro každého z nás i pro naše rodiny, Proste o pomoc v situacích, kdy se Kristu a dialogu s ním vaše rodině i vy osobně vzdalujete.

Modlitba Svatého otce, kterou svěřil všechny rodiny světa Svaté Rodině Nazaretské:

„Ježíši, Maria a Josefe, k vám, Svatá Rodino Nazaretská, obracíme svůj žasnoucí a důvěřující pohled; rozjímáme ve vás krásu sdílení pravé lásky a poroučíme vám všechny svoje rodiny, ať se v nich obnoví divy milosti.

Svatá Rodino Nazaretská, přitažlivá škola svatého evangelia: nauč nás napodobovat tvoje ctnosti moudrou duchovní kázní, daruj nám čirý pohled, který dovede rozpoznat dílo Prozřetelnosti v každodenní realitě života.

Svatá Rodino Nazaretská, věrná opatrovnice tajemství spásy: obrod' v nás úctu ke ztišení, učiň z našich rodin večeřadla modlitby a přetvoř je na malé domácí církve, obnov touhu po svatosti, podporuj šlechetnou námahu práce, výchovy, naslouchání, vzájemného porozumění a odpuštění.

Svatá Rodino Nazaretská, probud' v naší společnosti vědomí posvátného a nedotknutelného charakteru rodiny, nedocenitelného a nenahraditelného dobra. Každá rodina ať je přívětivým příbytkem dobroty a pokoje pro děti a pro staré, pro nemocné a osamocené, pro chudé a potřebné.

Ježíši, Maria a Josefe, s důvěrou vás prosíme a s radostí se vám svěřujeme.

ZÁŘÍ

Rodina sílí modlitbou II.

„Čtení této neděle¹⁸ nás vybízí rozjímat některé zásadní charakteristiky křesťanské rodiny. Druhé čtení nám nabízí další podnět: *rodina opatruje víru*. Apoštol Pavel na sklonku svého života činí zásadní bilanci a říká: „Víru jsem uchoval“ (2 Tim 4,7). Ale jak ji uchoval? Nikoli v trezoru! Nezakopal ji do země, jako onen poněkud líný služebník. Svatý Pavel přirovnává svůj život k boji a běhu. Uchoval víru, protože se neomezil na to, že ji bránil, nýbrž hlásal ji, šířil a nesl ji daleko. Rozhodně se postavil proti těm, kteří chtěli zakonzervovat, „nabalzamovat“ Kristovo poselství v hranicích Palestiny. Proto přijal odvážná rozhodnutí, šel na nepřátelská území. Pavel uchoval víru, protože ji daroval tak, jak ji přijal, vydal se na periferie a neopevnil se v obranných pozicích. Můžeme se ptát: jakým způsobem opatrujeme v rodině svoji víru? Držíme si ji pro sebe, ve své rodině jako privátní dobro, jako bankovní konto, anebo se o ni dovedeme dělit svědectvím, přívětivostí a otevřeností vůči druhým? Křesťanské rodiny jsou misionářské rodiny v každodenním životě, konají všední věci a přidávají do všeho sůl a kvas víry!

A Boží Slovo nám podá poslední aspekt: *rodina žije radostí*. V responsoriálním Žalmu se nachází tento výraz: „ať to slyší pokorní a radují se“ (Žl 33/34,3). Celý tento Žalm je chvalo zpěvem na Pána, který je zdrojem radosti a pokoje. Co je důvodem této radosti? Že Pán je blízko zkroušeným a vysvobozuje od zlého. Také svatý Pavel píše: „Radujte se stále v Pánu ... Pán je blízko“ (Flp 4,4). Rád bych dnes položil otázku: „Nosí každý radost ve svém srdci, ve svém domově?“ A každý ať si odpoví sám. Jak je na tom radost ve tvé rodině? A odpovězte si.

Drahé rodiny, vy dobře víte, že pravá radost, která se zakouší v rodině není povrchní, neplyne z věcí, z příznivých okolností ... Pravá radost plyne z hluboké harmonie mezi lidmi, kterou všichni pociťují v srdci a která nám umožňuje vnímat krásu být spolu a vzájemně se na cestě životem podporovat. Základem tohoto pocitu hluboké radosti je však přítomnost Boha v rodině, přítomnost Boha v rodině, Jeho přívětivá, milosrdná a uctivá láska vůči všem. A zvláště trpělivá láska, trpělivost je Boží ctnost a učí nás, abychom vůči sobě v rodině chovali trpělivou lásku. Jenom Bůh umí vytvářet harmonii z odlišností. Pokud chybí Boží láska, také rodina ztrácí harmonii, převládne individualismus a pohasíná radost. Avšak rodina, která žije radostí víry, spontánně víru předává, je solí země, světlem světa a kvasem celé společnosti.

---

¹⁸ Papež rozebírá čtení z 30. neděle v mezidobí liturgický rok C: Sir 35,12-14; Žl 33/34,3; 2Tim 4,6-8; Lk 18,9-14.

Drahé rodiny, žijte vždy s vírou a jednoduchostí jako svatá Rodina Nazaretská. Radost a pokoj Páně at' jsou vždy s vámi!¹⁹

Otázky k zamyšlení

- 1) Zamyslete se nad tím, jak opatrujete svou víru v rodině a podělte se o to s ostatními.
- 2) Je víra v našem životě něčím, čeho si lidé kolem dříve nebo později všimnou?
Je to pro ně něčím přitažlivým, co je zajímavá?
- 3) Daří se vám víru darovat i jiným, zažili jste někdy potřebu se o ni dělit,
protože jste jí byli tak plní...?
- 4) Zkuste se každý osobně zamyslet nad různými projevy lásky ve vaší rodině. Jako
inspiraci použijte slova Svatého Otce, který hovoří o lásce přívětivé, milosrdné,
uctivé a trpělivé.
- 5) Podělte se s druhými o konkrétní jednání, které se vám osvědčilo,
aby ve vaší rodině bylo více radosti.

Modlitba vlastními slovy:

Poděkujte za víru ve vašich rodinách, vzpomeňte si v modlitbě na ty, kteří vám víru předávali. Proste o pomoc v rozlišení, kdy je třeba víru chránit a utvrzovat se v ní a kdy ji máme nést dál do svého okolí.

Modlitba Svatého otce

Svatá Rodino Nazaretská, věrná opatrovnice tajemství spásy: obrod' v nás úctu ke ztišení, učň z našich rodin večeřadla modlitby a přetvoř je na malé domácí církve, obnov touhu po svatosti, podporuj šlechetnou námahu práce, výchovy, naslouchání, vzájemného porozumění a odpuštění.

Svatá Rodino Nazaretská, probud' v naší společnosti vědomí posvátného a nedotknutelného charakteru rodiny, nedocenitelného a nenahraditelného dobra. Každá rodina at' je přívětivým příbytkem dobroty a pokoje pro děti a pro staré, pro nemocné a osamocené, pro chudé a potřebné. Ježíši, Maria a Josefe, s důvěrou vás prosíme a s radostí se vám svěřujeme.“

---

¹⁹ Papež František: *Rodina sílí modlitbou*. RADIOVATICANA. Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [online]. © 2003-2013, datum publikování 27. 10. 2013, [cit. 2013-12-10], přeložil Milan Glaser. Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=19029>>.

ŘÍJEN

Bohorodička je vzor ve víře, lásce a dokonalém spojení s Kristem

1. Vyjděme z prvního aspektu: *Maria je vzorem ve víře*. ...Pomysleme na to, kým byla Panna Maria: židovskou dívkou, která toužila z celého srdce po vykoupení svého lidu. V tomto srdci mladé Izraelské dcery však přebývalo tajemství, které neznala ani ona sama. Podle Božího plánu se měla stát Matkou Vykupitele. Boží posel ji při zvěstování nazývá „plnou milosti“ a zjevuje jí tento plán. Maria přitaká a od té chvíle se jí dostává nového světla. Soustředí se na Ježíše, Božího Syna, který od ní přijal tělo a ve kterém se naplňují přísliby celých dějin spásy. Mariina víra je naplněním víry Izraele. Je v ní soustředěno veškeré putování tohoto lidu očekávajícího vykoupení a v tomto smyslu je vzorem ve víře pro církev, jejímž středem je Kristus, vtělení nekonečné lásky Boží.

Jak prožívala Maria tuto víru? Prožívala ji v jednoduchosti tisíce každodenních starostí a obav každé maminky, jak zajistit jídlo, oblečení, péči o dům... Právě tato její normální existence byla prostorem, ve kterém se odvíjel jedinečný vztah a hluboký dialog mezi ní a Bohem, mezi ní a jejím Synem. Mariino přitakání, které bylo dokonalé hned v počátku, rostlo až k momentu Kříže. Tam její mateřství objalo každého z nás, celý náš život, aby nás vedla ke svému Synovi. Maria žila neustále ponořena v tajemství Boha, který se stal člověkem, jako Jeho první a dokonalá učednice, rozjívala ve svém srdci všechno ve světle Ducha svatého, aby pochopila a splnila veškerou Boží vůli....

2. Přejdeme ke druhému aspektu: *Maria je vzorem v lásce*. Jakým způsobem je Maria pro církev živým příkladem lásky? Pomysleme na její ochotu ve vztahu k příbuzné Alžbětě. Svoji návštěvou jí Panna Maria přinesla nejenom hmatatelnou pomoc, ale také Ježíše, který už v jejím lůně žil. Přinesením Ježíše dostalo se jejímu domu radosti, plné radosti. Alžběta a Zachariáš byli šťastní z toho, že čekali dítě, což se v jejich věku zdálo nemožné, ale dívka Maria jim přinesla úplnou radost, která vychází z Ježíše a Ducha svatého a vyjadřuje se nezištnou láskou, sdílením, pomocí a porozuměním.

Matka Boží chce také nám všem přinést tento obrovský dar, jímž je Ježíš, a s Ním Jeho lásku, pokoj a radost. Taková je také církev, jako Maria. Církev není obchod, církev není humanitární nadace, církev není nevládní organizace, církev je poslána, aby všem přinášela Krista a Jeho evangelium. Toto je církev. Nepřináší sebe samu. Ať už je malá či velká, silná či slabá, církev přináší Ježíše. A církev má být jako Maria, která šla navštívit Alžbětu. Co přinesla? Ježíše! A církev přináší Ježíše. To je jádro církve. Přinášet Ježíše.

Pokud by se hypoteticky stalo, že by církev nepřinášela Ježíše, pak by byla mrtvá. ... Musí přinášet Ježíše a musí přinášet Ježíšovu dobročinnost, Ježíšovu lásku, Ježíšovu sílu.

A jakou lásku přinášíme druhým my, kteří jsme církví; každý z nás? Je to Ježíšova láska, která se sdílí, odpouští a provází anebo je to láska poněkud rozředěná? Jako víno rozředěné tak, že se stává vodou. Je taková naše láska? Je to silná láska anebo tak slabá, že následuje jen sympatie a hledá odměnu? Zjistná láska? A jedna otázka: Ježíši se zjistná láska líbí nebo nelíbí? Líbí? Zdá se, že si nejste moc jistí. Líbí nebo nelíbí? (*hromadné zvolání „Ne“*) Nelíbí! Láska musí být nezjistná, jako byla Ježíšova láska. Jaké jsou vztahy v našich farnostech, v našich komunitách? Jednáme spolu jako bratři a sestry? Anebo se posuzujeme, mluvíme špatně jedni o druhých? ... Slyšel jsem však, že tady v Římě nikdo nemluví o druhém špatně. Jestli je to pravda, nevím... Pečujeme každý jen o svoji „zahradku“ anebo se staráme jeden o druhého?

3. A krátce poslední aspekt: *Maria je vzor spojení s Kristem*. Život Panny Marie byl životem ženy jejího lidu: Maria se modlila, pracovala, chodila do synagogy... Avšak každý skutek byl vždycky konán v dokonalém spojení s Ježíšem. Tato jednota vyvrcholila na Kalvárii. Tady se Maria spojila se svým Synem v mučednictví srdce a odevzdáním života Otci za spásu lidstva. Matka Boží přijala za své Synovo utrpení a spolu s Ním přijala Otcovu vůli v oné poslušnosti, která přináší plody a dává pravé vítězství nad zlem a smrtí.

Skutečnost, kterou nás Maria učí, je krásná, totiž být vždycky spojeni s Ježíšem. Můžeme si položit otázku: pamatujeme na Ježíše, jenom když se něco nedaří a potřebujeme pomoc, anebo je náš vztah stálý a přátelství hluboké, i když jde o to, abychom jej následovali na cestě kříže?²⁰

---

²⁰ Papež František: *Maria je vzorem církve*. RADIOVATICANA. Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [online]. © 2003-2013, datum publikování 23. 10. 2013, [cit. 2013-12-10], přeložil Milan Glaser. Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=19010>>.

Otázky k zamyšlení

- 1) Necháváme se osvítit vírou Marie, naší Matky? Anebo ji považujeme za příliš vzdálenou a odlišnou od nás? Hledíme na ni ve chvílích těžkostí, zkoušek a temnot jako na vzor důvěry v Boha, který chce vždycky a jenom naše dobro?
- 2) Jakou lásku přinášíme druhým my, kteří jsme církví; každý z nás? Je to Ježíšova láska, která se sdílí, odpouští a provází anebo je to láska poněkud rozředěná? Je to silná láska anebo tak slabá, že následuje jen sympatie a hledá odměnu? Zjistná láska?
- 3) Jaké jsou vztahy v našich farnostech, v našich komunitách? Jednáme spolu jako bratři a sestry? Anebo se posuzujeme, mluvíme špatně jedni o druhých?... Pečujeme každý jen o svoji „zahrádku“ anebo se staráme jeden o druhého? To jsou otázky týkající se lásky.
- 4) Pamatujeme na Ježíše, jenom když se něco nedaří a potřebujeme pomoc, anebo je náš vztah stálý a přátelství hluboké, i když jde o to, abychom jej následovali na cestě kříže?

Modlitba vlastními slovy:

Prosme Pána, aby nám daroval svoji milost a aby se v našem životě a v životě každého církevního společenství odrážel vzor Marie, Matky církve. Kéž se tak stane.

Modlitba rodiny

Panno Maria, svěřujeme Ti naše rodiny. Navštiv nás, přines nám Ježíše a pomáhej nám, abychom žili z milosti svátosti manželství. Buď naší matkou a vychovatelkou. Přetvoř naši rodinu podle obrazu svaté Rodiny Nazaretské, aby byla domácí církví, místem víry, nebezpečí a jistoty. Učiň, abychom měli v lásce a trpělivosti pochopení jeden pro druhého. Dej nám sílu, abychom pečovali o atmosféru svobody, čistoty, radosti a pokoje. Stůj při nás v našich potřebách a pomáhej nám, abychom v těžkých chvílích uměli říct „ano“ k Boží vůli. Dej nám světlo v temných hodinách, sílu k odříkání a útěchu v utrpení. Pomož nám, aby náš domov byl svatyní, ze které vychází láska, pokoj a radost, abychom se stali živými stavebními kameny Kristovy Církve. Dej, ať je naše rodina světlem i pro jiné rodiny. Matko a královno rodin, zasvěcujeme se Ti. Žehnej a chraň naše rodiny.²¹

---

²¹ TOMEČKOVÁ, M. *Dvanáct perel pro Ježíše*, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2011. strana 52.

LISTOPAD

O společenství v duchovních dobrech

Minulou středu jsem mluvil o společenství svatých, chápaném jako společenství mezi svatými osobami, tedy mezi námi věřícími. Dnes bych chtěl prohloubit další aspekt této skutečnosti. Vzpomínáte si, že jde o dva aspekty. Jedním je společenství mezi námi, jednota nás, kteří tvoříme společenství, a druhým aspektem je společenství v duchovních dobrech, svatých věcech. Tyto dva aspekty se spolu těsně pojí. Společenství mezi křesťany totiž roste účastí na duchovních dobrech. Zamysleme se zvláště nad *svátostmi, charismaty a láskou* (srov. *KKC*, 949-953). V jednotě a ve společenství rosteme svátostmi, charismaty, která každý má, protože je dostal od Ducha svatého, a láskou.

Nejprve *společenství ve svátostech*. Svátosti vyjadřují a uskutečňují účinné a hluboké společenství mezi námi, poněvadž v nich se setkáváme s Kristem Spasitelem a skrze Něho s našimi bratry ve víře. Svátosti nejsou zdáním, nejsou rituálem. Svátosti jsou Kristovou silou, ve svátostech je Ježíš Kristus. Když slavíme mši je v eucharistii živý Ježíš, právě On, který je živý, nás shromažďuje, vytváří z nás společenství a umožňuje nám ctít Otce. Každý z nás totiž je křtem, biřmováním a eucharistií přivtělen ke Kristu a sjednocen s celým společenstvím věřících. Proto církev na jedné straně „tvoří“ svátosti a na druhé zase svátosti vytvářejí církev, budují ji, rodí nové děti, shromažďují je ve svatý Boží lid a upevňují jejich příslušnost.

Každé setkání s Kristem, který nám ve svátostech dává spásu, nás vybízí, abychom „šli“ a sdíleli s druhými spásu, kterou jsme mohli spatřit, dotknout se jí, potkat a přijmout a která je opravdu věrohodná, protože je láskou. Tímto způsobem nás svátosti nutí být misionáři, a apoštolské úsilí nést evangelium do každého prostředí i do těch nejvíce nevraživých je nejautentičtějším plodem stálosti svátostného života, neboť je účastí na spásonosné iniciativě Boha, který chce všem darovat spásu. Svátostná milost v nás živí silnou a radostnou víru, která umí žasnout nad Božími divy a odolávat idolům tohoto světa. A proto je důležité tvořit společenství; je důležité, aby děti byly pokřtěné brzo; je důležité, aby byly biřmovány. Proč? Protože v tom spočívá přítomnost Ježíše Krista v nás, z níž se nám dostává pomoci. Je důležité, abychom šli ke svátosti smíření, když cítíme, že jsme hříšníky. Někdo řekne: „Otče, ale já mám strach, že mě kněz bude plísnit.“ Nikoli, kněz tě nebude plísnit. Víš, s kým se setkáváš ve svátosti smíření? S Ježíšem Kristem, který ti odpustí. Očekává tě tam Ježíš a to je svátost. A tak roste celá církev.

Druhým aspektem společenství ve svatých věcech je *společenství charismat*. Duch svatý uděluje věřícím množství duchovních darů a milostí. Toto – řekněme – „vynalézavé“ bohatství darů Ducha svatého je zaměřeno na budování církve. „Charismata“ jsou dary, které dostáváme od Ducha svatého. ... Ale tyto dary jsou nám dány nikoli proto, aby zůstaly skryty, nýbrž proto, aby z nich něco měli druzí. Nejsou dány k dobru toho, kdo je obdržel, ale k užitku Božího lidu. Pokud však nějaké charisma, některý z oněch darů slouží k potvrzení obdarovaného, potom je pochybné, zda je toto charisma autentické, anebo není autenticky žito. Charismata jsou zvláštní milosti, které jsou dány některým, aby z nich měli užitek mnozí jiní. Jsou to schopnosti, inspirace a vnitřní vnuknutí, která se rodí ve vědomí a zkušenosti určitých lidí, kteří jsou povoláni, aby se dali do služeb společenství. Tyto duchovní dary se přičítají ke svatosti církve a jejího poslání. Všichni jsme povoláni respektovat je v sobě a v druhých a přijímat je jako podněty užitečné pro přítomnost a plodnost církve. Svatý Pavel varoval: „Nezhášejte oheň Ducha“ (1 Sol 5,16). Nezhášejte Ducha, který nám dává tyto dary, tyto schopnosti, ctnosti a tolik krásných věcí, jimiž církev roste.

A přejdeme ke třetímu aspektu společenství ve svatých věcech, totiž ke *společenství lásky*. Jednota mezi námi je vytvářena láskou. O prvních křesťanech říkali pohané, kteří je pozorovali: „Pohledte, jak se mají rádi. Není mezi nimi nevraživost, nepomlouvají se navzájem. To je krásné.“ To je Boží láska, kterou nám Duch svatý vlévá do srdce. Charismata jsou v životě křesťanského společenství důležitá, ale jsou to vždycky prostředky k růstu v lásce, kterou svatý Pavel řadí nad všechna charismata (srov. 1 Kor 13,1-13). Bez lásky jsou totiž i ty nejmimořádnější dary k ničemu. Někdo řekne: „Tento člověk uzdravuje, dokáže uzdravovat lidi! Co však láska v jeho srdci? Má lásku? Pokud ano, jen tak dál, ale pokud ji nemá, církvi neprospívá. Veškeré dary, jež jsou bez lásky, neslouží církvi, protože kde není láska, je prázdno, které vyplňuje egoismus. Zeptám se vás: budeme-li všichni egoisty, pouze egoisty, můžeme žít ve společenství, v pokoji? ...Nelze! Proto je nezbytná láska, která sjednocuje, čínorodá láska. I ten nejmenší náš skutek lásky má dobrý účinek na všechny! Žít jednotu církve a společenství lásky, proto znamená nehledat svůj zájem, ale sdílet soužení a radosti bratří (srov. 1 Kor 12,26) v ochotě nést břemena těch nejslabších a chudých. Tato bratrská solidarita není rétorickým obratem, nějakým úslovím, nýbrž integrující součástí společenství mezi křesťany. Pokud ji žijeme, jsme ve světě znamením, jsme „svátostí“ Boží lásky. To jsme jedni pro druhé a pro všechny! Nejde jenom o drobnosti lásky, které si můžeme vzájemně dát, ale o něco hlubšího. Jde o společenství, které nás uschopňuje vejít do radosti i bolesti druhých, abychom si je osvojili upřímně.

Často jsme vyprahlí, lhostejní, odtažití, a místo abychom sdíleli bratrství, předáváme nevrlost, chlad a egoismus. A mohou naše církve růst nevrlostí, chladem a egoismem? Může tak růst celá církev? ...Církev roste jediné láskou, která přichází z Ducha svatého. Pán nás zve, abychom se otevřeli společenství s Ním ve svátostech, v charismatech a v lásce, abychom důstojně žili svoje křesťanské povolání.²²

Otázky k zamyšlení

- 1) Jaký je náš postoj k darům Ducha svatého? Uvědomujeme si, že Duch svatý má svobodu dát je, komu chce? Považujeme je za duchovní pomoc, kterou nás podporuje a posiluje naši víru a také naše poslání ve světě?
- 2) Respektuji v sobě a v druhých různá obdarování Ducha svatého a přijímám je jako podněty užitečné pro přítomnost a plodnost církve?
- 3) Zkus vyjmenovat některá konkrétní obdarování svého manžela/ky pro dobro vaší rodiny.
- 4) Daří se mi v rodině, farnosti, církvi sdílet soužení a radosti druhých, vím o nich?

Modlitba vlastními slovy:

Poděkujte za dary Ducha svatého své i svých blízkých. Litujte situací, kdy se vám nedaří přispívat láskou ke sdílení ve vaší rodině, farnosti, církvi. Proste za to, abyste mohli více čerpat dobro ze svátostí, z Přítomnosti Krista v nich.

---

²² Papež František: *O společenství v duchovních dobrech*. RADIOVATICANA. Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [online]. © 2003-2013, datum publikování 23. 10. 2013, [cit. 2013-12-10], přeložil Milan Glaser. Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=19074>>.

Modlitba za dary Ducha svatého

Bože, Duchu svatý,

Ty sám se v nás modlíš vzdechy nevyslovitelnými, vždyť my ani nevíme, za co se máme modlit. Přicházíme tedy za Tebou a dáváme Ti svolení k tomu, aby ses Ty sám v nás modlil tak, jak chceš, a za to, co Ty chceš. Dáváme Ti všechno to, co jsme Ti dosud dát nechtěli. Nejen to, čemu jsme se bránili vědomě, ale také to, co dosud zůstává v našem nevědomí. Dáváme Ti všechno to, co do nás zasel Zlý Duch, aby nás odváděl od Tebe. Dáváme Ti to, co dosud vězí v našem těle, v našem rozumu i v našem srdci. Přijď se svými dary. Prosíme Tě.

Prosíme Tě o Tvůj dar *moudrosti*, abychom rozeznávali ve svém životě Boží znamení pro náš život a abychom je správně chápali. Přijď, Duchu svatý.

Prosíme Tě o Tvůj dar *rozumu*, aby nikdy náš rozum nestál proti naší víře, ale aby vždy sloužil k ještě hlubšímu a dokonalejšímu poznání Boha. Přijď, Duchu svatý.

Prosíme Tě o Tvůj dar *rady*, abychom měli dostatek podnětů pro naše rozhodování a abychom se vždy rozhodovali s ohledem na Boží vůli, ale přesto svobodně a s vědomím, že Bůh žehná všem našim krokům, pokud nás nepřivádí do záhuby. Od takových kroků nás chraň. Přijď, Duchu svatý.

Prosíme Tě o Tvůj dar *síly*, abychom měli odvahu opustit všechno, co nás odvádí od Boha a od plnění Jeho vůle a abychom vytrvali v Lásce Kristově za všech okolností. Vždyť nic nás od ní nemůže odloučit. Přijď, Duchu svatý.

Prosíme Tě o Tvůj dar *poznání*, abychom dokázali rozeznat mylné představy o sobě, o svém životě i o Bohu a abychom poznali Pravdu, která osvobozuje. Přijď, Duchu svatý.

Prosíme Tě o Tvůj dar *zbožnosti*, abychom stále více poznávali Boha a stále více toužili dorůstat do Jeho lásky. Přijď, Duchu svatý.

Prosíme Tě o Tvůj dar *bázně Boží*, abychom se v každé životní situaci dokázali v pokoře sklonit před Bohem jako před svým Pánem a Bohem. Abychom se před Ním neskláněli ve strachu a otroctví, ale v lásce a svobodě dětí Božích. Přijď, Duchu svatý.

Amen

PROSINEC

Dovolit Pánu, aby nás potkal

Připravit se na Vánoce modlitbou, činorodou láskou a chválou; s otevřeným srdcem se nechat potkat od Pána, který vše obnovuje – vyzval papež František.

Papež komentoval čtení z evangelia (Mt 8,5-11), ve kterém římský setník s velkou vírou žádá Ježíše o uzdravení pro svého služebníka., a připomněl, že v těchto dnech „začínáme novou cestu, cestu církve, vstříc Pánovu Narození“. Jdeme na setkání s Pánem, protože Vánoce nejsou pouhým dějinným výročím či vzpomínkou na něco krásného.

„Vánoce jsou něčím víc: jdeme na setkání s Pánem. Vánoce jsou setkáním! Jdeme, abychom se setkali, abychom potkali Pána srdcem, životem, abychom ho potkali živého, tak jak je, abychom se s Ním setkali vírou. A není to snadné žít s vírou. Pán se nad setníkem podivil, užasl nad vírou, kterou měl. Ušel kus cesty, aby se setkal s Pánem, ale pocítil radost, že byl potkán Pánem. A právě takové setkání chceme: setkání víry!“

Avšak důležitější než potkat Pána, zdůraznil papež, je „dovolit, aby On potkal nás“:

„Když potkáváme Pána my, jsme takřkajíc pány tohoto setkání. Dovolíme-li však, aby On potkal nás, je On tím, kdo vstupuje do nás, celé nás obnovuje, protože v tom spočívá ten příchod. Přijde-li Kristus, přetváří všechno: srdce, duši, život, naději, cestu. Jsme na cestě víry, jdeme s vírou onoho setníka, abychom se setkali s Pánem a zejména, abychom se od Něho nechali potkat.“

Je však zapotřebí mít otevřené srdce:

„Otevřené srdce, aby On potkal mne. A řekl mi to, co On chce, což není vždycky to, co já chci, aby mi řekl! On je Pán a On mi poví, co pro mne má, protože Pán se na nás nedívá jako na nějakou masu. Nikoli! Dívá se nám každému do tváře, do očí, protože láska není abstraktní, nýbrž konkrétní, osobní. Pán jako osoba hledí na mne jako na osobu. Nechat se potkat Pánem, znamená dovolit Pánu, aby mě měl rád.“

Na této cestě k Narození Páně, končil papež svoji dnešní homilii, nám pomáhá následující: „vytrvalá a intenzivnější modlitba, činorodá bratrská láska, trochu větší přiblížení se těm, kdo jsou v nouzi, a radostná oslava Pána. Tedy „modlitba, činorodá láska a chvála s otevřeným srdcem, aby nás potkal Pán“.²³

---

²³ Papež František: *Dovolit Pánu, aby nás potkal*. RADIOVATICANA. Česká sekce Vatikánského rozhlasu. [online]. © 2003-2013, datum publikování 23. 10. 2013, [cit. 2013-12-10], přeložil Milan Glaser. Dostupné z: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=19184>>.

Otázky k zamyšlení

- 1) Dovolujeme Pánu, aby On potkal nás? Necháváme ho vstupovat do nás, obnovovat nás? Víím, že přijde-li Kristus, přetváří všechno: srdce, duši, život, naději, cestu?
- 2) Jak přijímám, že mi může říci, co On chce? Nemusí to být vždycky to, co já chci, aby mi řekl.
- 3) Jak se mi daří přijímat to, že mne má Bůh rád, můžu se o zkušenosti z toho podělit s ostatními?

Modlitba vlastními slovy:

Děkujte Pánu, že On stojí o to, litujte toho, že kdy jsme chtěli řídit setkání s ním sami a nedokázali jsme mu dostatečně důvěřovat, pros o dar modlitby a činorodé lásky.

Adventní modlitba

Pane Ježíši,

děkujeme Ti, že nám dáváš příležitost opět prožívat dobu adventní. Kéž je začátek liturgického roku také začátkem změny našeho smýšlení a přípravou na Tvůj příchod.

Kéž pochopíme její vážnost a výzvu k obrácení.

Kéž nám pomůže odvrátit náš zrak od světských starostí, abychom vzhlíželi k Tobě, Králi nebe i země, který jednou přijde, aby soudil svět - a každého z nás - spravedlivě.

Kéž ale také nadějně očekáváme Světlo, které zazářilo na zemi, když jsi před dvěma tisíci let sestoupil ze svého královského trůnu, aby ses člověku podobal. Otevři naše srdce, abychom Ti dovolili vstoupit do naší bídy. Dej, ať uvěříme, že ses právě proto narodil a žes právě proto přišel na svět a nebráníme Ti, abys v našich životech konal zázraky.

Zažehni v nás svůj plamen, abychom lidem kolem nás svítili na cestu za Tebou.

Kéž lid, který žije v temnotách, opět uvidí Světlo.

Chceme naslouchat slovům proroků a spolu s Pannou Marií na Tebe čekat. Maria, Ty nejlépe víš, co znamená očekávat Spasitele. Provázej nás a naše rodiny touto adventní dobou a pomoz nám pečlivě připravit naše srdce na Jeho narození.

Amen.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1

Rozhovor s papežem Františkem

rozmlouval Antonio Spadaro S.I. pro časopis Civiltà Cattolica

(22. 9. 2013)

Dům svaté Marty, pondělí 19. srpna 9:50

Je pondělí 19. srpna. Papež František se se mnou domluvil na 10 hodinu v Domě sv. Marty. Po otci jsem zdědil potřebu přijít vždycky dřív. Lidé, kteří mne přijímají, mne usazují v salónku. Nečekám dlouho, stačím si jen připomenout, jak v Lisabonu na setkání šéfredaktorů časopisů Tovaryšstva Ježíšova vznikl návrh publikovat společně rozhovor s papežem. Diskutoval jsem s dalšími šéfredaktory a navrhl pár otázek, které by vyjadřovaly zájmy všech. Po několika minutách mne vedou k výtahu. Když z něho vystupuji, papež už mě čeká. Mám příjemný dojem, že jsem nepřekročil žádný práh.

Vstupuji do jeho pokoje a papež mi nabídne křeslo. Sám si sedá na vyšší a tvrdší židli kvůli problémům se zády. Prostředí je jednoduché, strohé. Pracovní prostor na psacím stole je malý. Zarazí mne prostota nejenom zařízení, ale také předmětů. Je tu pár knih, papíry, pár upomínkových věcí. Mezi nimi obraz svatého Františka, socha Naší Paní z Luján, patronky Argentiny, kříž a socha spícího svatého Josefa, velmi podobná té, kterou jsem viděl v jeho rektorském a provinciálském pokoji v *Colegio Máximo* v San Miguel. Bergoglioovu spiritualitu netvoří „harmonizované energie“, jak tomu říká, nýbrž lidské tváře: Kristus, svatý František, svatý Josef, Maria.

Papež mne přijímá s úsměvem, který již mockrát oběhl svět a otevírá srdce. Začínáme mluvit o různých věcech, ale především o jeho cestě do Brazílie. Papež ji považuje za opravdovou milost. Ptám se, zda si odpočal. Říká mi, že ano, je mu dobře, ale hned pokračuje, že Světové dny mládeže pro něho byly určitým tajemstvím. Říká mi, že nebyl zvyklý mluvit k tolika lidem: „Umím mluvit k jednotlivcům, ke každému zvlášť, a vstupovat osobně do kontaktu s tím, koho mám před sebou. Nejsem zvyklý na masy.“ Říkám, že je to opravdu vidět a právě to všechny oslovuje. Když je mezi lidmi, je vidět, že jeho oči spočívají na jednotlivcích. Televizní kamery to potom přenášejí a všichni mohou vidět, jak se cítí svobodný v přímém, alespoň očním kontaktu s tím, koho má před sebou.

Moje slova ho těší, je rád, že může zůstat tím, kým je, a nemusí měnit svůj zaběhlý způsob komunikace s druhými - ani když má před sebou miliony lidí, jako tomu bylo na pláži Copacabana. Ještě než zapnu diktafon, hovoříme také o jiném. Mluví o jedné mé publikaci a říká mi, že ze současných francouzských myslitelů má nejraději Henri de Lubaca a Michela de Certeau. Říkám mu i něco osobnějšiho.

I on mluví o sobě a zejména o svém zvolení na Petrův stolec. Říká mi, že když si ve středu 13. března na obědě začal uvědomovat, že by mohl být zvolen, pocítil, jak na něho sestupuje hluboký a nevysvětlitelný pokoj, vnitřní útěcha a zároveň totální tma, hluboká temnota prostupující vše ostatní. A tyto pocity jej provázely až do zvolení.

Rád bych s ním takto důvěrně mluvil celé hodiny, ale vytahuji papíry s otázkami, které jsem si připravil, a zapínám diktafon. Nejprve mu děkuji jménem všech šéfredaktorů jezuitských časopisů, které budou tento rozhovor publikovat. Krátce před audiencí, kterou poskytl jezuitům z *Civiltà Cattolica* 14. června, mi papež řekl, jak je pro něho obtížné poskytovat rozhovory. Chce mít raději čas na přemýšlení, než odpoví, a správná odpověď ho napadne až po té, kterou už dal: „Nepoznával jsem sám sebe, když jsem během zpátečního letu z Ria de Janeiro odpovídal novinářům na jejich otázky.“ Během našeho rozhovoru papež několikrát klidně přerušil svoji odpověď, aby ještě něco doplnil k předešlé otázce. Řeč papeže Františka je jakýsi vulkanický proud myšlenek, které na sebe navazují. Dokonce i během psaní svých poznámek mám nepříjemný dojem, že přerušuji plynulý dialog. Je zřejmé, že papež František je zvyklý spíš konverzovat než přednášet.

Kdo je Jorge Mario Bergoglio?

Mám připravenou otázku, ale rozhoduji se nedržet se daného schématu, a ptám se bez obalu: »Kdo je Jorge Mario Bergoglio?« Papež se na mne mlčky dívá. Ptám se, zda je ta otázka přípustná... Naznačuje mi, že ji přijímá, a říká: „Nevím, jaká definice by byla nejsprávnější... Jsem hříšník. To je ta nejlepší definice. A není to jen slovní obrat, literární klišé. Jsem hříšník.“

Papež přemýšlí dál, zamyšlený, jako kdyby tuto otázku nečekal a musel si to lépe rozmyslet.

„Ano, snad mohu říci, že jsem trochu vychytralý, obratný, ale je také pravda, že jsem poněkud naivní. Ano, ale nejlepší syntézou, která vychází nejvíce z mého nitra a kterou cítím jako nejvíce pravdivou je právě tato: Jsem hříšník, na kterého shlédnul Pán.“

A opakuje: „jsem tím, na koho shlédl Pán. Své motto *Miserando atque eligendo* jsem pro sebe vždycky pocíťoval jako velice přiléhavé.“ Motto papeže Františka pochází z homilií svatého Bedy Ctihodného, který komentuje evangelní příběh o povolání svatého Matouše (*Mt 9,9*) a píše: "Ježíš uviděl celníka, podíval se na něho se slitováním a vyvolil si ho; řekl mu „Pojď za mnou!““

A dodává: „Zdá se mi, že latinské gerundium *miserando* se nedá přeložit ani do italštiny, ani do španělštiny. Rád bych je překládal jiným, neexistujícím gerundiem: *misericiando* (od podstatného jména: milosrdenství (*miser cordia*).“

Papež František pokračuje ve svém přemýšlení a najednou přeskakuje jinam, čemuž v té chvíli nerozumím: „Já neznám Řím. Zním pár míst. Mezi nimi baziliku Panny Marie Větší, kam jsem vždycky chodil.“ Směji se a říkám: »To jsme všichni dobře pochopili, Svatý otče«. „Ano – pokračuje papež – znám Santa Maria Maggiore, Svatého Petra... ale když jsem přijížděl do Říma, vždycky jsem bydlel na *Via della Strofa*, odkud jsem často navštěvoval kostel sv. Ludvíka a tam jsem rozjímal nad obrazem povolání svatého Matouše od Caravaggia.“ Začínám chápat, kam papež míří.

„Ten Ježíšův prst ukazující ... na Matouše. Tak se cítím já. Jako Matouš.“ Najednou jako by papež našel ten obraz sebe samého, který hledal: „Ne, mě ne! Ne, tyhle peníze jsou moje!“ ... Ano, to jsem já: hříšník, na kterého Pán pohlédl. A to jsem také řekl, když se mne zeptali, zda přijímám své zvolení papežem.“ A potom zašeptal: „*Peccator sum, sed super misericordia et infinita patientia Domini nostri Jesu Christi confisus et in spiritu penitentiae accepto.*“ (Jsem hříšník, ale z milosrdenství našeho Pána Ježíše Krista důvěřuji a s kajícím duchem přijímám.)

Proč se stal jezuitou?

Chápu, že tato přijímací formule je pro papeže Františka také průkazem totožnosti. Nebylo co dodat. Pokračuji tedy otázkou, kterou jsem měl připravenou jako první: »Svatý otče, co vás vedlo ke vstupu do Tovaryšstva Ježíšova? Co vás zaujalo v jezuitském řádu?«

„Chtěl jsem něco víc. Ale nevěděl jsem co. Vstoupil jsem do semináře. Líbili se mi dominikáni a měl jsem mezi nimi přátele. Potom jsem však zvolil Tovaryšstvo, které jsem znal dobře, protože seminář byl svěřen jezuitům. Na Tovaryšstvu mne oslovily tři věci: misijní dimenze, komunita a disciplína. To je zvláštní, protože jsem od narození neukázněný, vskutku od narození. Ale jejich kázeň, jejich způsob rozvržení času mne velice oslovil.“

„A potom další, pro mne velmi zásadní věc, je komunita. Vždycky jsem vyhledával společenství. Nepředstavoval jsem si, že budu osamocným knězem, potřebuji komunitu. A proto jsem tady, v Domě sv. Marty. Když jsem byl zvolen, bydlel jsem podle losování v pokoji 207. Ten, kde jsme nyní, byl pokoj pro hosty. Zvolil jsem si tento pokoj číslo 201, protože když jsem se ujal papežského apartmá, pocítil jsem v sobě zřetelné Ne. Papežské apartmá v apoštolském paláci není luxusní. Je starobylé, vkusné a velké, není luxusní. Ale nakonec je jako takový převrácený trychtýř. Je velké a prostorné, ale vchod je opravdu těsný. Vstupuje se tam po jednom a já bez lidí nemohu žít. Potřebuji žít svůj život spolu s druhými.“ Jak papež mluví o misijním poslání a o komunitě, přicházejí mi na mysl dokumenty Tovaryšstva Ježíšova, ve kterých je řeč o „misijní komunitě“ a které v jeho slovech nacházím.

Co znamená pro jezuitu být papežem?

Chci pokračovat v této linii, zmiňuji fakt, že je prvním jezuitou, který byl zvolen římským biskupem a kladu papežovi otázku: »Jak chápete službu všeobecné církvi, ke které jste byl povolán, ve světle ignaciánské spirituality? Co znamená pro jezuitu být papežem? Jaký bod ignaciánské spirituality Vám nejlépe pomáhá plnit tuto službu?«

„Rozlišování“, odpovídá papež František. „Rozlišování je jedna z věcí, která svatého Ignáce nejvíc vnitřně zaměstnávala. Pro něho je to nástroj boje o lepší poznání a těsnější následování Pána. Vždycky mne oslovovalo heslo, které shrnuje Ignácovu vizi: *Non coerceri a maximo, sed contineri a minimo divinum est* (Ne být omezen největším, ale být obsažen v tom nejmenším - to je božské). Velmi jsem o této větě přemýšlel v souvislosti s vládnutím, s rolí představeného. Nebýt omezení větším prostorem, ale umět pobývat i v tom nejtěsnějším. Touto ctností většího i menšího je velkodušnost, která nám umožňuje tam, kde jsme, vždycky vidět horizont. Znamená to, konat každý den maličkosti s velkým srdcem otevřeným vůči Bohu i druhým. Znamená to zhodnocovat maličkosti v rámci širokých horizontů Božího království.“

„Zmíněný citát poskytuje nezbytná kritéria, jak zaujímat správný postoj vůči rozlišování, jak vnímat Boží věci z Jeho »hlediska«. Pro svatého Ignáce se mají velké principy vtělovat s ohledem na okolnosti místa, času a osob. Tak svým způsobem, s tímto vnitřním nastavením vládl Jan XXIII., když opakoval zásadu: *Omnia videre, multa dissimulare, pauca corrigere* (Všechno vidět, mnohé přecházet a něco málo opravit). I když viděl *omnia*, ten nejširší obzor, rozhodl se jednat *vpauca*, v těch nejmenších věcech. Je možné mít velké plány a realizovat je jedním v několika maličkostech. Anebo je možné používat slabé prostředky, které se ukáží účinnějšími než ty silné, jak říká svatý Pavel v prvním listě Korint'ánům.“

„Toto rozlišování vyžaduje čas. Mnozí se domnívají, že změny a reformy se dají udělat v krátké době. Já si naopak myslím, že je vždycky zapotřebí času, aby se daly položit základy opravdové, účinné změny. A to je čas rozlišování. Někdy rozlišování nutí okamžitě uskutečnit něco, o čem se zpočátku myslelo, že přijde na řadu až pak. To se stalo v těchto měsících také mně. Rozlišování se vždycky děje v přítomnosti Pána, při pohledu na znamení, vnímání toho, co se děje, a cítění lidí, zvláště chudých. Moje rozhodnutí, i v každodenním životě, jako užívání obyčejného automobilu, se pojí k duchovnímu rozlišování, jež odpovídá na požadavky, které vycházejí z věcí, od lidí, z četby znamení doby. Rozlišování v Pánu mne vede v mém způsobu řízení.“

„Naopak nedůvěřuji rozhodnutím, přijatým bez rozmyslu. Vždycky nedůvěřuji prvnímu rozhodnutí, tedy té první věci, která mě napadne, když mám něco rozhodnout. Většinou je to špatná věc. Musím čekat, vnitřně hodnotit a vzít si potřebný čas. Moudré rozlišování vyvažuje nevyhnutelnou dvojznačnost života a umožňuje najít nejvhodnější prostředky, což nejsou vždycky ty, které se zdají velké nebo mocné.“

Tovaryšstvo Ježíšovo

Rozlišování je tedy pilířem papežovy spirituality. Charakterizuje ho jako jezuitu. Ptám se ho tedy, jak si myslí, že by mělo Tovaryšstvo Ježíšovo sloužit církvi dnes, jaký je jeho svéráz, ale také riziko, které mu hrozí.

„Tovaryšstvo je instituce v napětí, vždy v radikálním napětí. Jezuita je "decentrovaný". (tzn. nemá svůj střed sám v sobě). Tovaryšstvo samo je decentrované: jeho centrem je Kristus a Jeho církev. Tedy pokud se Tovaryšstvo drží Krista a církev je středem, má dva základní opěrné body svojí rovnováhy, které mu umožňují žít na periferii. Pokud však hledí příliš na sebe samo a staví se do středu jako velmi pevná, dobře "vyzbrojená" struktura, pak se vystavuje riziku, že bude sebejisté a soběstačné. Tovaryšstvo musí mít vždycky před sebou *Deus semper maior* (Bůh je vždy větší), hledání vždy větší slávy Boží, církev jako pravou nevěstu Krista, našeho Pána, Krista Krále, který nás uchvacuje a kterému nabízíme celou svoji osobu a veškeré svoje námahy, i když jsme hliněné, neadekvátní nádoby. Toto napětí nás neustále vede mimo nás samotné. Nástroj, který činí Tovaryšstvo opravdu silným a decentrovaným, je pak »počet ze svědomí«, protože mu pomáhá lépe vyjít ze sebe ke svému poslání.“

Tady papež odkazuje na specifický bod Konstitucí Tovaryšstva Ježíšova, kde se praví, že jezuita má „vyjevovat svědomí“, to znamená vnitřní situaci, ve které žije, aby představený měl větší povědomí a prozíravost při pověřování dotyčného určitým posláním.

„Je však těžké mluvit o Tovaryšstvu – pokračuje papež František. Když se příliš explikuje, hrozí nedorozumění. Tovaryšstvo lze vylíčit jenom narativní formou. Pouze ve vyprávění lze činit rozlišování, nikoli ve filosofickém či teologickém výkladu, v němž však lze vést diskusi. Stylem Tovaryšstva není diskutování, ale rozlišování, což pochopitelně v tomto procesu předpokládá diskusi. Mystická aura nikdy nedefinuje svoje okraje, neuzavírá myšlení. Jezuita musí být člověkem nedovršeného myšlení, otevřeného myšlení. V Tovaryšstvu byly doby, kdy vládlo uzavřené, strnulé myšlení, poučně-asketické spíše než mystické. Z této deformace vznikla *Epitome Instituti*.“

Tady papež naráží na praktickou syntézu Konstitucí, která byla formulována ve 20. století a která je pozvolna nahradila. Formování jezuitů se po určitou dobu drželo tohoto textu až do té míry, že někteří Konstituce vůbec nečetli, ačkoli je to zakladatelský text. V tomto období dávali jezuité přednost pravidlům před duchem a podleli pokušení přílišného explikování a objasňování svého charismatu.

„Jezuita vždycky a neustále myslí s pohledem k horizontu, ke kterému se má ubírat, a Krista klade do středu. V tom je jeho pravá síla. To vede Tovaryšstvo k tomu, aby tvořivě hledalo a bylo velkodušné. Dnes proto musí být více než kdy jindy kontemplativní v činnosti; musí žít hlubokou blízkost k celé církvi jakožto »Božímu lidu« a »svaté matce církvi hierarchické«. To vyžaduje velkou pokoru, oběť, odvahu, zvláště doléhá-li na něj nedorozumění nebo je-li vystaveno pochybnostem a pomluvám, ale je to postoj nejvíce plodný. Pomysleme na minulá napětí ohledně čínských či malabarských ritů anebo v paraguayských redukcích.“

„Sám jsem zažil neporozumění a problémy, kterými Tovaryšstvo nedávno procházelo. Patří k nim těžké doby, kdy se jednalo o rozšíření „čtvrtého slibu“ poslušnosti papeži na všechny jezuitu (což se nakonec nestalo - pozn.překl.). Mně v té době dávala jistotu skutečnost, že Otec Arrupe byl mužem modlitby, mužem, který trávil dlouhý čas na modlitbě. Pamatuji si, jak se modlil vsedě na zemi, jako to činí Japonci. Proto měl správný postoj a přijímal správná rozhodnutí.“

Vzor: Petr Faber, „reformovaný kněz“

Kladu otázku, zda jsou mezi jezuitu postavy, které jej zvláště oslovily, od počátků Tovaryšstva až po dnešek. A ptám se, pokud ano, kdo to je a v čem ho ovlivnil. Papež zmiňuje Ignáce a Františka Xaverského, ale potom se zastavuje u osoby, kterou znají hlavně jezuité: bl. Petr Faber (1506-1546) ze Savojska. Byl to jeden z prvních druhů svatého Ignáce, první, se kterým sdílel pokoj během studií na Sorboně. Třetím byl František Xaverský. Pius IX. jej beatifikoval 5. září 1872 a jeho kanonizační proces probíhá.

Cituje mi španělské vydání jeho Memoriálu, které jako provinciál světil dvěma jezuitským odborníkům, Miguelu A. Fioretovi a Jaime H. Amadeovi. Vydání, které se papežovi zvláště líbí, redigoval Michel de Certeau. Ptám se jej tedy, proč byl osloven právě Faberem a jaké rysy jeho postavy na něj učinily dojem.

„Dialog se všemi, i s těmi nejvzdálenějšími a s odpůrci Tovaryšstva; jednoduchá zbožnost, snad jakási naivita, bezprostřední disponibilita, jeho vnímavé vnitřní rozlišování, fakt, že byl mužem velkých a silných rozhodnutí a zároveň byl schopen velké jemnosti...“

Zatímco papež František vypočítává osobní charakteristiky svého oblíbeného jezuitu, začínám postupně chápat, proč pro něho byl opravdu životním vzorem. Michel de Certeau definuje Fabera jednoduše jako „reformovaného kněze“, pro něhož vnitřní zkušenost, dogmatický výraz a strukturální reforma jsou vnitřně neoddělitelné. Začíná mi docházet, že papež se inspiruje právě tímto druhem reformy. Potom papež pokračuje úvahou o pravé tváři *fundadora* (zakladatele).

„Ignác je mystik, ne asketa. Velmi mne hněvá, když slyším, že Exercicie jsou ignaciánské jenom proto, že se dělají v mlčení. Ve skutečnosti mohou být stejně dokonale ignácovské i v běžném životě a bez mlčení. Zdůrazňování asketismu, mlčení a pokání je deformace, která se rozšířila také v Tovaryšstvu, zvláště ve španělském prostředí. Já mám však blízko k mystickému proudu Louise Lallemanta a Jean Joseph Surina. A Faber byl mystik.“

Zkušenost s řízením

Jaká byla zkušenost řízení otce Bergoglia, který byl nejprve superiorem a pak provinciálem Tovaryšstva Ježíšova? Styl řízení Tovaryšstva v sobě zahrnuje rozhodnutí superiora, ale také konfrontaci s jeho »konzultory«. Ptám se tedy papeže: »Myslíte, že zkušenost řízení z minulosti může posloužit v nynější situaci výkonu řízení všeobecné církve?« Papež František po krátkém rozmýšlení zvažní, ale zůstává klidný.

„Ve své zkušenosti představeného v Tovaryšstvu jsem si, popravdě řečeno, nepočínal vždycky takto, tedy pokud jde o nezbytné konzultace. A to nebylo dobré. Moje jezuitské řízení mělo ze začátku mnohé vady. Byla to obtížná doba pro Tovaryšstvo. Odešla celá jezuitská generace. Proto jsem se stal provinciálem velmi mladý. Bylo mi 36 let, to je bláznovství. Musel jsem se vyrovnávat s obtížnými situacemi a já jsem rozhodoval náhle a individuálně. Musím však říci ještě jedno. Když něco někomu svěřím, naprosto mu důvěřuji. Musel by se dopustit velkého omylu, abych jej odvolal. Navzdory tomu však lidí autoritativnost unavuje. Můj autoritativní a rychlý způsob rozhodování

mi způsobil vážné problémy a byl jsem obviněn, že jsem ultrakonzervativní. Prožil jsem dobu velké vnitřní krize, když jsem byl v Cordobě. Určitě jsem nebyl nějaký svatoušek, ale nikdy jsem nebyl konzervativec. Můj autoritativní způsob rozhodování mi způsobil problémy.“

„Říkám tyto věci jako životní zkušenosti a abych ukázal nebezpečí vládnutí. Postupem času jsem se mnoho naučil. Pán mě učil vládnout i prostřednictvím mých defektů a hříchů. Jako arcibiskup Buenos Aires jsem každých patnáct dnů pořádal setkání šesti pomocných biskupů a několikrát do roka kněžskou radu. Kladly se otázky a byl otevřen prostor k diskusi. Moc mi to pomohlo k lepšímu rozhodování. Nyní mi někteří říkají: »Nerad'te se příliš a rozhodněte«. Myslím si však, že konzultace jsou velmi důležité. Například konsistoře a synody jsou důležitá místa, kde může být konzultace pravá a účinná. Je ovšem třeba, aby měly méně rigidní formu. Chci konzultace reálné, nikoli formální. Konzulta osmi kardinálů, poradní skupina "outsiderů", není jenom moje rozhodnutí, ale je plodem vůle kardinálů, jak ji vyjádřili během všeobecných kongregací před konklávem. Chci, aby tato konzulta byla reálná, nikoli formální.“

Cítění s církví

Zůstávám u tématu církve a pokouším se pochopit, co přesně znamená pro papeže Františka „cítění s církví“, o kterém píše svatý Ignác ve svých Duchovních cvičeních. Papež odpovídá bez váhání a vychází při tom z obrazu.

„Líbí se mi obraz církve jako svatého Božího lidu. Je to definice, kterou často používám a která pochází z *Lumen gentium* 12. Příslušnost k lidu má značnou teologickou hodnotu: Bůh v dějinách spásy zachránil určitý lid. Není plné identity bez příslušnosti k lidu. Nikdo se nespasí sám, jako osamocený jedinec, ale přitahuje nás Bůh, který bere v úvahu komplikované tkanivo osobních vztahů, jak se uskutečňují v lidském společenství. Bůh vstupuje do dynamiky lidu.“

„Lid je subjekt. A církev je Boží lid na cestě dějinami v radostech i bolestech. *Sentire cum Ecclesia* pro mne tedy znamená být v tomto lidu. Celek věřících je neomylný ve víře a projevuje tuto svoji *infallibilitas in credendo* nadpřirozeným smyslem pro víru celého putujícího lidu. To považuji dnes za »cítění s církví«, jak o něm mluví svatý Ignác. Když vede dialog lidu s biskupy a papežem touto cestou a je loajální, pomáhá při něm Duch svatý. Nejde tedy o cítění vztahující se k teologům.“

„Je to jako s Marií. Chceme-li vědět, kým je, ptáme se teologů; chceme-li vědět, jak ji milovat, je třeba se ptát lidu. Maria milovala Ježíše srdcem lidu, jak čteme v chvalozpěvu Magnificat. »Cítění s církví« se tedy nemusí chápat pouze ve vztahu k její hierarchické části.“

Po krátké pauze papež upřesňuje, aby nedošlo k nedorozumění: „A samozřejmě je třeba se mít velice na pozoru, aby tato *infallibilitas* všech věřících, o které mluvím ve světle koncilu, nebyla chápána jako nějaká forma populismu. Nikoli. Je to zkušenost »svaté matky církve hierarchické«, jak říkával svatý Ignác, církve jakožto Božího lidu, pastýřů i lidu zároveň. Církev je celek Božího lidu.“

„V Božím lidu spatřuji svatost, jeho všední svatost. Existuje jakási »střední třída svatosti«, jejíž součástí můžeme být všichni a o níž mluví Malègue.“ Papež má na mysli svého oblíbeného francouzského spisovatele, Josepha Malègue (1876 - 1940), zvláště jeho nedokončenou trilogii *Pierres noires. Les Classes moyennes du Salut* (Černé kameny, Střední třídy spásy). Někteří francouzští literární kritici jej označovali jako »katolického Prousta«.

„Spatřuji svatost v trpělivém Božím lidu: žena vychovávající děti, muž vydělávající na chléb, nemocní, staří kněží, kteří mají tolik zranění, ale také úsměv, protože sloužili Pánu, tvrdě pracující řeholnice, které žijí skrytou svatost. To je pro mne obyčejná svatost. Často spojuji svatost s trpělivostí. Nejenom trpělivost jako *hypomoné*, tedy snášení břemen životních událostí a okolností, ale také vytrvalost v každodenním putování vpřed. Toto je svatost bojující církve, o níž mluví také svatý Ignác. To byla také svatost mých rodičů: mého otce, mé matky, babičky Rosy, kteří mi toho tolik dali. V breviáři nosím závěť babičky Rosy a často si ji čtu. Je pro mne jakousi modlitbou. Ona je světicí, která hodně vytrpěla, také morálně, a vždycky šla odvázně dál.“

„Tato církev, se kterou máme »cítit«, je dům pro všechny, ne kaplička, kam se vejde jen skupinka vybraných lidí. Nesmíme redukovat lůno všeobecné církve na ochranné hnízdo své průměrnosti. Církev je matka. Církev je plodná a má být plodná. Když si všimnu nějakého špatného jednání služebníků církve, zasvěcených osob, mužů a žen, napadne mne nejprve: „To je starý mládenec“ nebo „stará panna“. Nejsou ani otcové, ani matky. Nebyli schopni dát život. Když však čtu například o životě salesiánských misionářů, kteří šli do Patagonie, jsou to příběhy života, plodnosti.“

„Jiný příklad z těchto dnů. V tisku mělo velký ohlas, když jsem telefonoval jednomu chlapci, který mi napsal dopis. Zavola jsem mu, protože jeho dopis byl překrásný a velice prostý. Pro mne je takový úkon aktem plodnosti. Uvědomil jsem si, že jde o dorůstajícího mladíka, který poznává otce a vypráví mu proto něco ze svého života. Otec nemůže říci, že ho to nezajímá. Tato plodnost mě tolik těší.“

Zůstávám u tématu církve a kladu papežovi otázku navazující také na nedávné Světové dny mládeže: »Tato velká událost opět zaměřila reflektory na mládež, ale také na ty „duchovní plíce“, jimiž jsou církve vzniklé poměrně nedávno. V čem vidíte naděje, které z těchto církví plynou pro všeobecnou církev?«

„Mladé církve rozvíjejí syntézu víry, kultury a života, který právě vzniká. Jinou než tu, kterou rozvíjejí starobylé církve. Pro mne je vztah mezi těmi staršími a mladšími církvemi podobný vztahu mezi mladými a starými lidmi ve společnosti. Vytvářejí budoucnost, jedni svojí silou a druzí svojí moudrostí. Vždycky samozřejmě existují rizika: mladší církve riskují, že se budou považovat za soběstačné, těm starším zase hrozí, že budou vnucovat mladším svoje kulturní vzory. Budoucnost se však vytváří společně.“

Církev? Polní nemocnice...

Když papež Benedikt XVI. oznamoval, že se vzdává svého pontifikátu, vylíčil dnešní svět jako rychle se měnící, zmítaný záležitostmi velkého významu pro život víry a vyžadující tělesné i duševní síly. Ptám se papeže i ve světle toho, co mi už dříve řekl: „Co potřebuje církve v této historické době nejvíce? Jsou nezbytné reformy? Jaká jsou jeho přání, pokud jde o církve příštích let? O jaké církvi »sní«?“.

Papež František začíná tím, že Benedikt XVI. vykonal skutek svatosti, velikosti a pokory, že je to Boží muž. Vyjadřuje svoje velké sympatie a mimořádnou úctu ke svému předchůdci.

„Vidím jasně, že církve dnes nejvíce potřebuje schopnost ošetřovat zranění a rozehrávat srdce věřících, tedy schopnost přiblížení a spříznění. Vidím církve jako polní nemocnici po bitvě. Nemá smysl ptát se těžce zraněného, zda má zvýšenou hladinu cholesterolu či cukru! Je třeba léčit jeho rány. Potom můžeme mluvit o všem ostatním. Hojit zranění, hojit rány... A je třeba začít zdola“.

„Církve se někdy nechala uzavřít do maličností, do malicherných předpisů. Nejdůležitější je však první zvěst: »Ježíš Kristus tě spasil!« A služebníci církve musejí být především služebníky milosrdenství. Například zpovědníkovi stále hrozí, že bude rigorista nebo laxista. Ani jeden z nich není milosrdný, protože nikdo se doopravdy neujímá konkrétního člověka. Rigorista si myje ruce, protože jej odkazuje na příkázání. Laxista se myje ruce, neboť jednoduše prohlásí, že „to není hřích“ a podobně. Lidé musejí být doprovázeni, rány je třeba hojit.“

„Jak zacházíme s lidem Božím? Sním o církvi matce a pastýře. Služebníci církve mají být milosrdní, ujímat se lidí, provázet je jako milosrdný samaritán, který svého bližního omývá, očišťuje a pozvedá. To je čiré evangelium. Bůh je větší než hřích. Organizační a strukturální reformy jsou druhotné, dojde na ně potom. První reforma se musí týkat postoje. Služebníci evangelia mají být lidmi schopnými zahřát lidské srdce, putovat s nimi nocí, umět vést dialog a také sestoupit do jejich temnot, do jejich tmy - a neztratit se. Lid Boží chce pastýře a ne funkcionáře či státní kleriky. Zvláště biskupové mají být muži schopní trpělivě podporovat Boží kroky v Jeho lidu tak, aby nikdo nezůstal pozadu, ale také doprovázet stáde, které umí větřit nové cesty.“

„Místo církve, která jenom přijímá a má otevřené dveře, snažme se být také církví, která nachází nové cesty, je schopná vycházet ze sebe a jít k těm, kdo do ní nepřicházejí, odešli nebo jsou lhostejní. Možná ten, kdo odešel, učinil tak z důvodů, které dobře pochopeny a zhodnoceny mohou přivést k návratu. Ale chce to smělost, odvahu.“

Shrnuji, co říká Svatý otec, a poukazuji na křesťany, kteří žijí v církevně neuspořádaných nebo vůbec komplikovaných situacích, kteří tak či onak nosí otevřené rány. Myslím na rozvedené a znovu sezdané, na homosexuální páry a jiné komplikované situace. Jak má vypadat misijní pastorec v těchto případech? Na co položit důraz? Papež naznačuje, že chápe, kam mířím, a odpovídá.

„Musíme zvěstovat evangelium na každé ulici, kázat dobrou zvěst Království a svým kázáním také léčit každý druh choroby a zranění. V Buenos Aires mi napsali někteří homosexuálové, že jsou „sociálně zraňováni“, protože vnímají, jak je církev neustále odsuzuje. To však církev dělat nechce. Během zpátečního letu z Ria de Janeiro jsem řekl, že pokud je někdo homosexuál, má dobrou vůli a hledá Boha, já nejsem jeho soudcem. Tím jsem řekl to, co říká Katechismus. Náboženství má právo vyjádřit vlastní názor, čímž slouží lidem, ale Bůh nás stvořil svobodnými. Duchovní vměšování se do osobního života není možné. Jednou mi jeden člověk položil provokativní otázku, zda schvaluji homosexualitu. Odpověděl jsem mu jinou otázkou: »Řekni mi: Když Bůh vidí homosexuála, přijímá jej s láskou, anebo jej odmítne a odsoudí?« Vždycky je třeba brát v úvahu osobu člověka. Vstupujeme zde do mystéria lidství. Bůh lidi v každodenním životě provází a také my je máme doprovázet a přitom vycházet z jejich situace. Je třeba je provázet milosrdně. Pokud se tak děje, Duch svatý knězi vnukne to nejsprávnější, co má říci.“

„V tom je také velikost zpovědi, totiž skutečnost, že se hodnotí případ od případu, a je možné rozlišit, co je nejlepší učinit pro člověka, který hledá Boha a Jeho milost. Zpovědnice není mučírnou, ale místem milosrdenství, ve kterém nás Pán stimuluje, abychom jednali, jak nejlépe můžeme. Myslím také na situaci ženy, jejíž manželství ztroskotalo, která potratila. Pak se znovu vdala a žije šťastně s pěti dětmi. Interrupce ji velice tíží a upřímně lituje. Chce pokračovat v křesťanském životě. Co udělá zpovědník?“

„Nemůžeme klást důraz jenom na otázky interrupce, homosexuálních manželství a antikoncepci. To nelze. Někteří mi vytýkali, že jsem o těchto věcech mnoho nemluvil. Když se o nich totiž mluví, musí to být v určitém kontextu. Názor církve je ostatně znám a já jsem synem církve, ale není třeba mluvit o tom nepřetržitě.“

„Ne všechna učení, ať už dogmatická či morální, mají stejnou hodnotu. Misijní pastorace není posedlá předáváním nesouvislého množství neúprosně vyžadovaných nauk. Misijní zvěst se soustředí na to, co je podstatné a nezbytné, což je také to, co nejvíce zapaluje a přitahuje, zahřívá srdce jako u učedníků v Emauzích (Lk24,13-35). Musíme proto nalézt novou rovnováhu, jinak i morální budově církve hrozí, že se zhroutí jako domeček z karet, ztratí svěžest a vůni evangelia. Zvěstování evangelia musí být jednodušší, hlubší a pronikavější. A z toho pak plynou morální důsledky.“

„Říkám to také s ohledem na naše kázání a jejich obsah. Krásná homilie, pravá homilie, má začínat tou první zvěstí, zvěstováním spásy. Není nic pevnějšího, hlubšího a jistějšího než tato zvěst. Potom má následovat katecheze, vyvození mravního důsledku. Zvěst zachraňující lásky Boží však předchází morální i náboženskou závaznost. Dnes se občas zdá, že převažuje obrácené pořadí. Homilie je prubířským kamenem, na němž se ukazuje, jak je pastýř blízký svému lidu a schopný se s ním setkat. Kdo káže, musí znát srdce svého společenství a hledat, kde je živá a vroucí touha po Bohu. Evangelní poselství se nedá redukovat jen na některé, byť důležité aspekty, které samy o sobě nezjevují jádro Ježíšova učení.“

První papež řeholník po 182 letech...

Papež František je prvním papežem, který pochází z řeholního řádu, po kamalduliánovi Řehořovi XVI., zvoleném před 182 lety, roku 1831. Ptám se tedy: »Jaké je dnes v církvi specifické místo řeholníků a řeholnic?«

„Řeholníci jsou proroci. Zvolili následování Ježíše, které napodobuje Jeho život v poslušnosti Otci, chudobě, v komunitě a celibátu. Řeholní sliby se nesmí stát karikaturou, jinak se např. komunitní život stává peklem a z celibátu je staromládenectví. Slib čistoty musí být slibem plodnosti. V církvi jsou řeholníci povoláni být proroky, kteří dosvědčují Ježíšův život na této zemi a hlásají, jaké bude Boží království ve své dokonalosti. Řeholník se nikdy nesmí zřít této prorocké dimenze. To neznamená stavět se do protikladu k hierarchické části církve, i když prorocká funkce a hierarchická struktura spolu nesplývají. Mluvím o neustálé pozitivní nabídce, která však nemá být bázlivá. Vzpomeňme si, co dokázali mnozí svatí mniši, řeholníci a řeholnice, počínaje opatem sv. Antonínem. Být prorokem může někdy znamenat, že dělá "ruido", rámus, hluk, nevím, jak to říci jinak... Proroctví dělá povyk, lomoz, někdo řekne »kravál«. Ve skutečnosti je však jeho charisma kvasem v těstě. Proroctví šíří evangelního ducha.“

Úřady římské kurie, kolegialita, ekumenismus

Když se papež zmínil o hierarchii, ptám se ho: »Co si myslíte o úřadech římské kurie?«.

„Úřady římské kurie slouží papežovi a biskupům. Mají pomáhat jak místním církvím, tak biskupským konferencím. Jsou to pomocné organismy. Někdy, když nejsou dobře pochopeny, hrozí, že se z nich stanou organismy cenzurní. Je zarážející, když do Říma přicházejí žaloby na nedostatek ortodoxie. Myslím, že těmito případy by se měly zabývat místní biskupské konference, kterým může Řím poskytnout platnou pomoc. Takové případy se totiž lépe projednávají na místě. Úřady římské kurie zprostředkovávají, nejsou prostředníky nebo řediteli.“

Připomínám papežovi, jak 29. června při obřadu předávání pallií 34 metropolitním arcibiskupům řekl, že »cesta kolegiality« je ta cesta, která vede sjednocenou církev, aby rostla »v souladu se službou (římského) primátu«. Proto se ptám: »Jak harmonicky smířit petrovský primát a biskupskou kolegialitu? Jakými cestami lze jít, a to i v ekumenické perspektivě?«.

„Měli bychom jít společně: lid, biskupové i papež. Kolegialitu je třeba žít na různých úrovních. Možná je čas změnit způsob organizace synodu, protože ta stávající mi připadá statická. To může mít také ekumenickou hodnotu, zvláště ve vztahu k našim pravoslavným bratřím. Od nich se můžeme naučit víc o smyslu biskupské kolegiality a tradici kolegiality. Úsilí o společnou reflexi toho, jak se řídila církev v prvních staletích před roztržkou mezi Východem a Západem, přinese ve svůj čas plody. V ekumenických vztazích je to důležité. Nejenom lépe se poznat, ale také uznat to, co Duch zasel v jiných jako dar, který je určen i pro nás. Chci pokračovat v reflexi o výkonu petrovského primátu, jak to začala Smíšená komise roku 2007, což vedlo k podpisu společného dokumentu v Ravenně. V této cestě je třeba pokračovat.“

Snažím se pochopit, jak papež vidí budoucnost jednoty církve. Odpovídá mi: „Musíme putovat sjednocení v různostech. Není jiné cesty k jednotě. To je Ježíšova cesta.“

A role žen v církvi? Papež již několikrát při různých příležitostech toto téma otevřel. V jednom rozhovoru řekl, že účast žen se v církvi příliš neprojevila, protože pokušení mužského šovinismu nedovolilo, aby se úloha, která ženám ve společenství patří, víc projevila. K této otázce se vrátil během zpátečního letu z Ria de Janeiro a konstatoval, že ještě nemáme hlubokou teologii ženy. Ptám se tedy: »Jaká by měla být role ženy v církvi? Co dělat, aby ji bylo více vidět?«

„Je nezbytné rozšířit prostor pro pronikavější účast žen v církvi. Obávám se „mužského šovinismu v sukních“, protože žena má vskutku jinou strukturu než muž. To, co slýchávám o roli ženy, je totiž často inspirováno právě ideologií mužského šovinismu. Ženy kladou hluboké otázky, na něž je třeba odpovědět. Církev nemůže být sama sebou bez ženy a její role. Žena je pro církev neodmyslitelná. Maria, žena, je důležitější než biskupové. To říkám, abychom nesměšovali funkci a důstojnost. Je proto třeba hlouběji promyslet postavu ženy v církvi, pracovat na prohloubení teologie ženství. Teprve až se nám to podaří, budeme moci lépe uvažovat o vnitřním fungování církve. Ženský génius je nezbytný všude, kde se dělají důležitá rozhodnutí. Právě to je výzva dneška, totiž přemýšlet o specifickém postavení ženy také a právě tam, kde v různých oblastech církve jedná autorita.“

Druhý vatikánský koncil

»Co uskutečnil Druhý vatikánský koncil? Co se to stalo?«, ptám se na pozadí předchozích slov a představuji si dlouhou a složitou odpověď. Mám však dojem, že papež prostě považuje koncil za skutečnost natolik neoddiskutovatelnou, že nemá smysl o ní mluvit příliš dlouho, jako by se musela zdůrazňovat její důležitost.

„Druhý vatikánský koncil byl nové čtení evangelia ve světle soudobé kultury. Zrodil hnutí obnovy, které jednoduše vychází ze samotného evangelia. Plody jsou pozoruhodné. Stačí připomenout liturgii. Práce na liturgické reformě byla služba lidu jako nové čtení evangelia, vycházející z konkrétní dějinné situace. Jistě, jsou tu hermeneutiky kontinuity a diskontinuity, nicméně věc je jasná: způsob, jak dnes čteme a aktualizujeme evangelium počínaje koncilem, je absolutně nezvratný. Potom jsou tu dílčí otázky jako liturgie podle *Vetus Ordo*. Myslím, že rozhodnutí papeže Benedikta bylo moudré a mělo pomoci lidem, kteří mají tuto zvláštní sensibilitu. Za znepokojivé však považuji riziko, že *Vetus Ordo* může být ideologizován, tedy zmanipulován.

Hledat a nalézat Boha ve všech věcech

O výzvách dneška mluví papež František velmi vyváženě. Před lety napsal, že abychom viděli skutečnost, potřebujeme pohled víry, jinak vidíme jen roztříštěnou, zlomkovitou skutečnost. Je to také jedno z témat encykliky *Lumen fidei*. Mám na mysli také některé pasáže z papežových promluv na Světových dnech mládeže v Rio de Janeiro a cituji: »Bůh je skutečný a projevuje se v dnešku«; »Bůh je všude.« Tyto věty rozvíjejí Ignácovo »hledat a nalézat Boha ve všech věcech«. Ptám se tedy papeže: »Svatosti, jak hledat a nacházet Boha ve všech věcech?«.

„Co jsem řekl v Riu, má časnou hodnotu. Je tu ovšem pokušení hledat Boha buď v minulosti anebo v budoucnosti. Bůh je zajisté v minulosti, protože je ve stopách, které zanechal. A je také v budoucnosti jakožto příslib. Ale Bůh takříkajíc »konkrétní« je dnes. Proto nám nářky nikdy nepomohou nalézt Boha. Dnešní nářky nad »barbarským« světem nakonec vyvolávají v církvi touhy po řádu jako pouhé konzervaci, čili obranné reakce. Nikoli: S Bohem se setkáváme dnes.“

„Bůh se projevuje v dějinném zjevení, v čase. Čas zahajuje procesy, prostor je krystalizuje. Bůh se nachází v čase, v probíhajících procesech. Máme spíš spouštět procesy, někdy i dlouhé, než obsazovat prostory moci. Bůh se projevuje v čase a je přítomen v dějinných procesech. Proto máme dávat přednost jednání, z něhož se rodí nové dynamiky. A to vyžaduje trpělivost, čekání.“

„Setkání s Bohem ve všech věcech není nějaké empirické *heuréka*. V hloubi duše bychom chtěli svá setkání s Bohem hned konstatovat nějakou empirickou metodou. Tak se s Bohem setkat nelze. Bůh se setkává v lehkém vánku, jak o tom svědčí prorok Eliáš (1 Kr 19). Smysly, které konstatují Boha, nazývá svatý Ignác »duchovními smysly«. Ignác vyžaduje, aby se duchovní vnímavost otevřela pro setkání s Bohem, které není empirické. Vyžaduje kontemplativní postoj: cítit, že člověk jde dobrou cestou porozumění a sympatií ve vztahu k věcem a situacím. Znamením, že jsme na dobré cestě, je hluboký pokoj, duchovní útěcha, Boží láska a vidění všech věcí v Bohu.“

Jistota a omyly

»Pokud setkání s Bohem ve všech věcech není nějaké "empirické *heuréka*", jak říká papež, ale putování, které čte v dějinách, může se také mýlit...«

„Ano, v tomto hledání a nalézání Boha ve všech věcech vždycky zůstává zóna nejistoty. Musí tu být. Pokud někdo říká, že potkal Boha s naprostou jistotou, na níž není ani stín nejistoty, něco tu není v pořádku. Pro mne je to důležitý klíč. Pokud někdo má odpovědi na všechny otázky, pak je to důkaz, že Bůh není s ním. Znamená to, že je falešný prorok, který používá náboženství pro sebe. Velcí vůdci Božího lidu, jako Mojžíš, vždycky nechávali prostor pochybnosti. Je třeba nechávat prostor Pánu, nikoli našim jistotám; je zapotřebí být pokorný. Nejistota je v každém pravém rozlišování, které je otevřeno k potvrzení duchovní útěchou.“

„Riziko při hledání a nacházení Boha ve všech věcech je tedy snaha říci příliš, říci s lidskou jistotou a arogancí, že »Bůh je tady«. Tak bychom našli pouze boha podle svojí míry. Správný postoj je ten augustinovský: hledáme Boha, abychom našli, a nalézáme, abychom hledali stále. Často hledáme tápavě, jak je tolikrát napsáno v Bibli. Taková je zkušenost velkých otců víry, kteří jsou naším vzorem. Je třeba znovu číst 11. kapitolu listu Židům. Abraham se vydal na cestu a nevěděl kam, jen na základě víry. Všichni naši předkové ve víře zemřeli a jen zdáli zahlédli, co jim bylo slíbeno... Náš život nám není dán jako operní libreto, kde je všechno napsáno, ale je putováním, konáním, hledáním, patřením... Je třeba vstoupit do dobrodružství hledání a setkání a nechat se hledat a potkat Bohem.“

„Bůh je totiž první. Bůh je vždycky první, předchází nás. Bůh je trochu jako květ mandloně ve tvé rodné Sicílii, Antonio, který kvete vždycky nejdříve. Čteme to u Proroků. Bůh se tedy setkává cestou, po cestě. Někdo by mohl namítnout, že je to relativismus. Je to relativismus? Ano, pokud se to chápe špatně, jako nějaký neurčitý panteismus. Nikoli, pokud se to chápe v biblickém smyslu, kde je Bůh vždycky překvapením, a nevíš proto, kde a jak Jej nalezneš, neurčuješ doby a místa setkání s Ním. Je tedy třeba rozlišovat v setkáních. Rozlišování je základem.“

„Pokud je křesťan zákoník a chce se vracet zpátky, chce mít všechno jasné a bezpečné, nenajde nic. Tradice a paměť minulosti nám mají pomáhat, abychom se odvážili otevírat nové prostory Bohu. Kdo dnes hledá jen disciplinární řešení, kdo přehnaně tíhne k „věroučné“ jistotě, kdo se zarputile snaží obnovit zaniklou minulost, má statické a ne evoluční vidění. A víra se tak stává jednou z mnoha ideologií. Já mám dogmatickou jistotu: Bůh je v životě každého člověka, Bůh existuje v životě každého člověka. I když je něčí život katastrofa, zničený neřestmi, drogami nebo čímkoli jiným, Bůh v jeho životě je. Můžeme a máme Jej hledat v každém lidském životě. I když je život člověka naplněn trním a plevellem, vždycky je tam prostor, kde se dobré zrno může ujmout. Je třeba důvěřovat Bohu.“

Máme být optimisté?

Tato papežova slova mi připomínají některé z jeho dřívějších úvah, když tehdejší kardinál Bergoglio napsal, že Bůh už žije ve městě, životně smíšen se vším a spojen s každým. Podle mého názoru je to jinými slovy to, co napsal svatý Ignác v Duchovních cvičeních, že Bůh »působí a jedná« v našem světě. Ptám se tedy: »Máme být optimisté? Jaká jsou znamení naděje v dnešním světě? Jak být optimisty ve světě, který je v krizi?«

„Nerad používám slovo »optimismus«, protože to je psychologický postoj. Mám raději slovo »naděje«, jak je čteme v 11. kapitole listu Židům, který jsem právě citoval. Otcové putovali a překonávali velké těžkosti. A naděje neklame, jak čteme v listu Římanům. Vzpomeň si na první hádanku z Pucciniho opery Turandot,“ vybízí mne papež.

Vybavil jsem si verše té princezniny hádanky, na niž je odpovědí naděje: „Ponurou nocí vidina duhy se vznáší. Stoupá a rozpíná křídla nad potemnělým nekonečným lidstvem. Všechno svět ji vyzývá a celý svět ji volá. Ale s rozbřeskem duha mizí, aby se zrodila v srdci. Každou noc se rodí a každý den umírá!“ Verše vyjadřují touhu po naději, kterou zde představuje duha, jež mizí s rozbřeskem. „Ano – pokračuje papež František – křesťanská naděje není vidinou a neklame. Je teologální ctností a v posledku tedy darem Božím. Nelze ji redukovat na optimismus, který je pouze lidský. Bůh se nezpronevřuje naději, nemůže popřít sám sebe. Bůh je cele příslibem.“

Umění a kreativita Překvapila mne citace z Turandota, když mluvíme o tajemství naděje. Rád bych poznal, v jakých uměleckých a literárních souřadnicích se papeže František pohybuje. Připomínám mu, že v roce 2006 řekl, že velcí umělci dovedou prezentovat tragické a bolestné životní skutečnosti jako krásné. Ptám se tedy, kdo jsou jeho oblíbení umělci a spisovatelé a zda je něco spojuje.

„Měl jsem rád velmi různé autory. Velice miluji Dostojevského a Hölderlina. Od něho bych rád zmínil báseň, kterou napsal k narozeninám své babičky. Je překrásná a měl jsem z ní velký duchovní užitek. Končí veršem "Člověk ať dodrží, co jako dítě slíbil." Oslovila mne také proto, že jsem měl velmi rád svoji babičku Rosu a Hölderlin v básni klade vedle sebe svoji babičku a Marii, rodičku Ježíše. Ten je pro něho "přítelem země", který "nepovažoval nikoho za cizince". Snoubence jsem četl třikrát a mám je teď na stole, budu je číst znovu. Manzoni mi dal mnoho. Moje babička mne v dětství naučila z paměti začátek: »Rameno Comského jezera, jež se obrací k jihu mezi dvěma souvislými horskými řetězy...« (*Překlad Václav Čep, Odeon 1973*). Také Gerard Manley Hopkins se mi velice líbil.“ „Z malířů obdivuji Caravaggia, jeho obrazy ke mně mluví. Ale také Chagall a jeho *Bílé ukřižování*...“

„V hudbě mám rád Mozarta, samozřejmě. Jeho *Et incarnatus est* ze mše C-moll je nepřekonatelné, nese tě k Bohu! Mám rád Mozarta v provedení Clary Haskil. Mozart mne naplňuje, nemohu ho myslet, musím ho slyšet. Rád poslouchám Beethowena, ale když se hraje prométeovsky. Nejvíce prometheovský interpret je pro mne Furtwängler. A potom Bachovy Pašije. Mojí velmi oblíbenou Bachovou pasáží je *Erbarne Dich*, Petrův pláč z Pašijí podle Matouše. Vznešenost sama. Potom na jiné úrovni, ne stejně důvěrně, mám rád Wagnera. Rád ho poslouchám, ale ne vždycky. Tetralogie *Prsten Niebelungů* v podání Furtwänglera v La Scala z roku 1950 byla pro mne nejlepší. Ale také *Parsifal* dirigovaný Knappertsbuschem roku 1962.“

„Měli bychom také mluvit o filmu. Felliniho *Silnice* je film, který jsem měl asi nejraději. Ztotožňuji se s tímto filmem, ve kterém je implicitní odkaz na svatého Františka. Potom jsem viděl myslím všechny filmy s Annou Magnani a Aldem Fabrizim, když mi bylo 10 až 12 let. Další film, který jsem měl moc rád je *Řím*. Za svoji filmovou kulturu vděčím zvláště svým rodičům, kteří nás často vodili do kina.“

„Všeobecně mám rád tragické umělce, zvláště klasiky. Cervantes dává bakaláři Carrascovi do úst krásnou chválu příběhu Dona Quijota: „Děti jej drží v rukou, mladí čtou, dospělí chápou, staří jej chválí“. To je podle mne dobrá definice klasika.“

Cítím, jak mne tyto jeho odkazy upoutávají, a chce se mi vstoupit do jeho života branou jeho uměleckých preferencí. Byla by to zřejmě dlouhá cesta, myslím si. A zahrnovala by také film, od italského neorealismu po *Babettinu hostinu*. Přicházejí mi na mysl další autoři a další díla, která citoval při jiných příležitostech, také menší nebo méně známá či místní: třeba Martin Fierro od José Hernández, básně Nino Costy, až po Velký exodus Luigi Orseniga. Myslím však také na Josepha Malégu a José Maríu Pemána. A samozřejmě na Danta a Borgese, ale také na Leopolda Marechala, autora románů *Adán Buenosayres*, *El Banquete de Severo Arcángelo* a *Megafón o la guerra*.

Myslím právě na Borgese, protože jej Bergoglio - osmadvacet let učitel literatury v Santa Fé na *Colegio de la Inmaculada Concepción* - osobně poznal. Bergoglio učil v posledních dvou ročnících gymnázia a vedl své studenty ke kreativnímu psaní. Měl jsem podobnou zkušenost jako on, když jsem v jeho věku na *Instituto Massimo* v Římě založil *BombaCarta* (Papírová bomba) a vyprávím mu o ní. Nakonec žádám papeže, aby vyprávěl svoji zkušenost.

„Bylo to trochu riskantní – odpovídá. Měl jsem se svými studenty probírat *Cida*. Ale klukům se to nelíbilo, chtěli číst Garcia Lorcu. Rozhodl jsem tedy, aby si *Cida* nastudovali doma, a během hodin jsem probíral autory, kteří se klukům líbili. Mladí samozřejmě chtěli číst „pikantnější“ díla: soudobá jako *La casada infidel* nebo klasická jako *Celestina* od Fernanda de Rojas. Ale čtením těchto věcí, které je na chvíli přitáhly, přicházeli na chuť literatury vůbec, i poezii a přecházeli k dalším autorům. A pro mne to byla velká zkušenost. Učební program jsem předělal, tedy sestavil jinak, podle pořadí, které přirozeně vyplynulo z četby jednotlivých autorů. A tento způsob mi velice vyhovoval. Neměl jsem rád rigidní osnovy. Nanejvýš vědět, kam mám více méně dospět. Začal jsem nakonec žáky vybízet, aby psali sami. Nakonec jsem se rozhodl dát přečíst Borgesovi dvě slohové práce mých kluků. Znal jsem jeho sekretářku, která mne učila na klavír. Borgesovi se moc líbily. A potom mi navrhl, že napíše předmluvu k jedné sbírce.“

»Je tedy pro život kreativita důležitá, Svatý otče?«, ptám se. Směje se : »Pro jezuitu je krajně důležitá! Jezuita musí být kreativní.«

Hranice a laboratoře

Takže kreativita je pro jezuitu důležitá. Papež František na setkání s otci a spolupracovníky časopisu *Civiltà Cattolica* předložil trojici dalších důležitých charakteristik jezuitské kulturní práce. Vzpomínám na ten den, 14. června 2013 a vybavuji si, že v rozhovoru, který předcházel setkání s celou naší skupinou, mluvil o trojici: dialog, rozlišování, hranice. Kladl důraz zvláště na poslední bod a citoval ze známé promluvy Pavla VI. k jezuitům: »Kdekoli v církvi, i v těch nejobtížnějších a nejvyhrocenějších oblastech, na křižovatkách ideologií, v sociálních příkopech docházelo a dochází ke konfrontaci palčivých požadavků člověka a nepomíjivého poselství evangelia - tam všude byli a jsou jezuité.«

Prosím papeže Františka o vyjasnění: »Žádal jste nás, abychom si dávali pozor na pokušení „zabydlet se na těchto hranicích.“ Řekl jste, že "je třeba jít na hranice, ale nenosit si je domů, aby si je člověk trochu nalakoval a ochočil si je“. Kam jste tím mířil? Co jste měl přesně na mysli? Tento rozhovor si domluvila skupina časopisů vydávaných Tovaryštvem Ježíšovým. Co jim chcete vzkázat? Jaké priority mají mít?«

„Tři klíčová slova, s nimiž jsem se obrátil k *Civiltà Cattolica*, lze vztáhnout na všechny časopisy Tovaryšstva, jistě s odlišnými akcenty podle jejich povahy a cílů. Když kladu důraz na hraniční oblasti, poukazují především na to, že kdo je činný v kultuře, musí být nutně

vrazen do kontextu, ve kterém působí a který reflektuje. Vždycky číhá nebezpečí jakéhosi života v laboratoři. Naše víra není laboratorní, nýbrž putující, dějinná víra. Bůh se zjevil v dějinách, nikoli jako kompendium abstraktních pravd. Obávám se laboratoří, protože v laboratoři se problémy vezmou a odnesou domů, ochočí a nalakují mimo svůj kontext. Hranice si nemáme nosit domů, ale žít na nich a být odvážní.“

Žádám papeže o nějaký příklad ze své osobní zkušenosti.

„Když je řeč o sociálních problémech, je jedna věc uspořádat konferenci o problému drog v chudinských slumech, a jiná věc je tam žít, chápat a studovat problém zevnitř. Otec Arrupe poslal "Střediskům sociálního výzkumu a činnosti" (*Centros de Investigación y Acción Social*, CIAS) pozoruhodný list, kde se jasně říká, že nelze mluvit o chudobě, když ji člověk sám nezakouší, když se přímo nezařadí do míst, kde se v chudobě žije. To slovo »zařazení« je ovšem nebezpečné a někteří řeholníci je vzali jako heslo, takže z nedostatku rozlišování došlo k pohromám. Je však opravdu důležité.“

„A hranic je tolik. Myslím na sestry, které žijí v nemocnicích. Ty žijí v hraničních oblastech. Jedné z nich vděčím za mnoho. Když jsem měl problémy s plícemi, lékař v nemocnici mi předepsal určitou dávku penicilinu a streptomycinu. Sestra v nemocničním pokoji ji ztrojnásobila, protože měla cit, věděla, co dělat, protože byla s nemocnými celý den. Lékař byl velmi dobrý, jenže žil ve své laboratoři, kdežto sestra žila na hranici a denně s ní vedla dialog. Ochočit si hranici znamená omezit se na mluvení z odstupů, uzavřít se do laboratoře. Je to užitečné, ale pro nás musí reflexe vždycky vycházet ze zkušenosti.“

Jak člověk rozumí sobě samému

Ptám se tedy papeže, zda a jak to platí pro jednu důležitou kulturní hranici, kterou je antropologická výzva. Antropologie, ke které se církev tradičně vztahuje a jazyk, kterým ji vyjadřuje, zůstávají pevnou oporou, plodem staleté moudrosti a zkušenosti. Nicméně se zdá, že člověk, ke kterému se církev obrací, už ji nechápe anebo ji nepovažuje za dostačující. Domnívám se, že se člověk interpretuje jinak než v minulosti a v jiných kategoriích. Je to důsledek velkých změn ve společnosti a širším věděním o sobě samém.

Papež vstává a bere si z psacího stolu latinský, hodně opotřebovaný breviář. Otevírá modlitbu se čtením z pátku 27. týdne a čte mi pasáž z *Commonitorium Primum* od svatého Vincence Lerinského: "*ita etiam Christianae religionis dogma sequatur has decet profectuum leges, ut annis scilicet consolidetur, dilatetur tempore, sublimetur aetate*" (Také pro nauku křesťanského náboženství by měly platit tytéž zákony rozvoje: s průběhem let se má upevňovat, s časem rozvíjet a s průběhem věků růst do výšky.)

A papež pokračuje: „Svatý Vincenc Lerinský porovnává biologický rozvoj člověka s předáváním pokladu víry (*depositum fidei*) z jedné epochy do druhé a ukazuje, že tento poklad s postupem času roste a upevňuje se. Chápání člověka se s časem mění a tak se prohlubuje také svědomí člověka. Připomeňme si dobu, kdy se bez jakéhokoli problému připouštělo otroctví nebo trest smrti. V chápání pravdy se tedy roste. Exegeté a teologové pomáhají církvi, aby její úsudek dozrál. Také jiné vědy a jejich vývoj pomáhají církvi při tomto růstu porozumění. Jsou druhotné církevní normy a předpisy, které kdysi byly účinné, ale ztratily hodnotu či význam. Představa církevní nauky jako monolitu, který je třeba bez rozlišení bránit, je chybná.“

„Ostatně v každé době se člověk snaží lépe chápat a vyjadřovat sebe sama. Člověku se tedy v průběhu času mění způsob vnímání sebe samého. Jinak se vyjadřuje člověk, který tesal Niké ze Samotraké, jinak Caravaggio, jinak Chagall nebo Dalí. Také výrazové formy pravdy mohou být mnohotvárné, a je to dokonce nezbytné pro předávání evangelního poselství v jeho neměnném významu.“

„Člověk hledá sebe samého a přirozeně se může při tomto hledání dopustit omylů. Církev prožila doby geniality, jako například dobu tomismu. Ale prožívá také doby myšlenkové dekadence. Nesmíme např. směřovat genialitu tomismu s upadlým tomismem. Já jsem, bohužel, studoval filosofii z učebnic upadlého tomismu. V myšlení o člověku by tedy církev měla směřovat ke genialitě, nikoli k úpadku.“

„Kdy ztrácí platnost nějaké vyjádření myšlenky? Když myšlení ztrácí ze zřetele lidskost nebo z ní má dokonce strach anebo se nechává klamat. Oklamané myšlení si lze představit jako Odyssea při zpěvu Sirén, jako Tannhäusera uprostřed orgií satyrů a bakchantů, nebo jako Parsifala ve druhém jednání Wagnerovy opery, v království Klingsorově. Má-li církev rozvíjet a prohlubovat své učení, musí se její myšlení znovu opírat o genialitu a stále lépe chápat, jak dnes člověk rozumí sám sobě.“

Modlitba

Kladu papežovi poslední otázku: jak se nejraději modlí?

„Modlím se liturgii hodin každé ráno. Rád se modlím Žalmy, potom sloužím mši. Modlím se růženec. Co mám opravdu nejraději, je večerní adorace, i když se nesoustředím a myslím na něco jiného nebo dokonce při modlitbě dřímám. Večer, mezi sedmou a osmou, jsem před svátostí oltářní na hodinové adoraci. Modlím se však také v duchu, když čekám u zubaře nebo v jiných chvílích dne.“

„A modlitba je pro mě vždycky modlitbou „pamatující“, plnou vzpomínek, také paměť mých dějin nebo toho, co Pán učinil ve své církvi nebo v konkrétní farnosti. Pro mne je paměť tím, o čem mluví svatý Ignác v prvním týdnu Exercií v milosrdném setkání s Ukřižovaným Kristem. A ptám se: »Co jsem pro Krista udělal? Co pro Krista dělám? Co mám pro Krista udělat?«. Je to paměť, o které mluví Ignác také v *Contemplatio ad amorem*, když vybízí k připomínání přijatých dobrodiní. Především však také vím, že Pán pamatuje na mne. Já mohu zapomenout na Něho, ale vím, že On nikdy, nikdy nezapomene na mne. Paměť radikálně zakládá srdce jezuity: je to paměť milosti, paměť, o které mluví Deuteronomium, paměť Božích skutků, které jsou základem smlouvy mezi Bohem a Jeho lidem. Tato paměť mne činí synem a také otcem.“

* * *

Je mi jasné, že bych pokračoval v tomto dialogu dlouho, ale vím také, jak papež jednou řekl, že nemáme „dělat násilí svým omezením“. Během schůzek 19., 23. a 29. srpna jsme hovořili více než šest hodin. Rozhovor jsem raději rozčlenil a neoznačoval místa přerušování, aby neutrpěla kontinuita. Ve skutečnosti to byla spíše konverzace než interview. Otázky na sebe navazovaly, aniž by hovor zužovaly do předem daných a strnulých parametrů. Také jazykově jsme volně přecházeli z italštiny do španělštiny, aniž bychom vnímali přechody. Nebylo v tom nic mechanického a odpovědi se rodily v dialogu a v rámci rozhovoru, který jsem se snažil synteticky podat, jak jsem dovedl.

Z časopisu *Civiltà Cattolica* 2013 III 449-477 (19. září 2013) přeložil Milan Glaser, revizi provedl prof. Jan Sokol

PŘÍLOHA 2

Pastýřský list Advent 2013

Drazí bratři a sestry,

začínáme advent, dobu přípravy na Vánoce i na nový příchod Pána Ježíše, a to nejen až jednou na konci věků, ale i na jeho nový příchod do našeho každodenního života už nyní.

Začínáme nový církevní rok, v němž budeme věnovat zvláštní pozornost rodině, jednak proto, že si v roce 2014 připomeneme dvacáté výročí Roku rodiny vyhlášeného Organizací spojených národů, jednak proto, že bez uzdravení rodiny nemůžeme očekávat zlepšení situace ve společnosti, jejíž jsme součástí. Kriticky hodnotíme politickou situaci státu, kterému dlouhodobě chybí stabilní a moudrá vláda i dobře fungující úřady. Přitom nás nezneklidňuje skutečnost, že více než polovina manželství se v naší zemi rozpadá, že mnozí žijí ve volných svazcích bez manželství, že dětem se upírá základní právo na dobrou výchovu, na jistotu stabilního domova, na lásku otce i matky, na zdravé morální prostředí! Základem každého státu je rodina. Pokud ta není zdravá, nemůže dobře fungovat ani stát.

Je povinností církve, která dostala od Boha mnoho nástrojů k budování zdravé rodiny, aby se o své bohatství rozdělila s lidmi kolem sebe, ale především aby sami věřící budovali zdravé a pevné rodiny, z nichž může vyrůstat zdravá struktura společnosti a státu. Protože místní církve tvoříme všichni společně, prosím každého z Vás o spolupráci. Během roku se budeme snažit učinit několik společných kroků. V adventu se zaměříme na modlitbu.

Rodina je malá církev. Proto se rodina společně modlí, předává víru a slaví svátosti. Blah. Matka Tereza z Kalkaty říkala: Rodina, která se modlí, trvá. Dodejme: Trvá, protože plní své základní poslání, upevňuje svou identitu rodinné církve a čerpá z Božího pramene základní živiny pro život rodiny. V modlitbě se otevírá Bohu a jeho lásce, bez níž nemůže být šťastná. S důvěrou svěřuje své potřeby Bohu a zakouší jeho pomoc. Ujišťuje se, že není opuštěná, když je s ní Bůh. Roste v lásce a velikorysosti, když prosí za druhé. Učí se odpouštět, když denně prosí za odpuštění Boha. Vzájemným odpuštěním se osvobozuje od starých zranění a zklamání, bourá přehradu narostlé z mlčení a hradby nedorozumění, zakouší radost z vnitřního osvobození a nachází novou naději.

V některých rodinách se společně modlíte pravidelně, někde jen o svátcích, někde vůbec ne. Prosím každého z Vás, abyste udělali aspoň jeden krok správným směrem. Kde se nemodlíte společně vůbec, začněte aspoň krátkou modlitbou před společným jídlem. Kde se modlíte jen občas, modlete se častěji. Kde se modlíte denně, pokuste se Vaši modlitbu zlepšit. Váš krok správným směrem je velice důležitý. Modlitba v rodině se prožívá jinak, když se spolu modlí mladí bezdětní manželé, jinak s malými či velkými dětmi, jinak, když manželé stárnou. Možná jste udělali dobrou zkušenost se společnou modlitbou v některé životní etapě,

a protože jste nedozráli do další etapy, tak jste se společnou modlitbou skončili. Začněte znovu hledat vhodný způsob Vašeho společného otevírání se Bohu.

Všichni máte doma Kancionál, kde nejsou jen písně, ale také modlitby. Jsou tam návody a příklady modliteb. Kde rádi zpíváte, můžete někdy zařadit do modliteb i zpěv písní. Zvláště by bylo dobré si v adventu zopakovat či naučit se některé koledy, abyste si je mohli na Vánoce společně zaspívat u domácího betléma.

Do všech farností se v uplynulém roce dostala brožurka Malá škola modlitby. V některých farnostech si podle ní udělali jakýsi kurz modlitby v modlitebních společenstvích. Letos bych rád, abyste si takový kurz udělali v rodinách a tak našli něco, co Vaši modlitbu obohatí, co Vás posune ve společném duchovním životě. Na každé faře Vám mohou zajistit dostatečné množství brožurek Malá škola modlitby.

A ještě o jedno Vás v této souvislosti prosím. V každé farnosti je jednou ročně adorační den. Celý den je vystavena Nejsvětější svátost oltární, abychom mohli s Pánem Ježíšem prožít mimořádné důvěrné chvíle. Až bude ve Vaší farnosti, jděte na adoraci společně celá rodina, více generací, často to bude znamenat i více rodin, které patří k přítomným prarodičům. A až bude mít Váš děkanát společnou pouť za obnovu rodin, putujte společně celá rodina, pokud to bude jen trochu možné.

Děkuji všem, kteří přijmou moje pozvání a zapojí se do obnovy našich rodin modlitbou. Každý večer v tomto adventu budu posílat zvláštní požehnání všem, kteří se ten den budou společně v rodinách modlit. A ty, kteří jsou osamělí, prosím, aby se ke mně přidali svou modlitbou za rodiny v diecézi.

Všem přeji požehnané dny adventní doby a každému ze srdce žehnám.

Váš arcibiskup Jan